

**БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН
ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР**

Энхтайваны өргөн чөлөө-57, 13 дугаар хороо,
Баянзүрх дүүрэг, Улаанбаатар хот, 13330
Утас/Факс: (976-51) 26 63 59
Цахим хуудас: www.bzd.ub.gov.mn

2025.12.23 № 02/3015
танай _____-ны № _____-т

┌ СОЁЛЫН ӨВИЙН ҮНДЭСНИЙ ТӨВД ───────────┐ └

Тус дүүргийн 3 дугаар хорооны иргэн Төрийн туульч, соёлын элч Э.Баатаржав нь Соёлын биет бус өвийг үндэсний болон дэлхийн хэмжээнд сурталчлан алдаршуулах түгээн дэлгэрүүлэхэд онцгой хувь нэмэр оруулсан тул шилдэг өвлөн уламжлагч шагналд нэр дэвшүүлж саналыг хүргүүлэв.

Хавсралт 56 хуудастай.

**БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН
3 ДУГААР ХОРООНЫ ЗАСАГ ДАРГА**

Цэнд гүний гудамж, 3 дугаар хороо,
Баянзүрх дүүрэг, Улаанбаатар хот, 13381

Утас: (976) 9323 0381

Цахим шуудан: bzd_03@bzd.ub.gov.mn

2025.12.12

№ 101

танай _____-ны № _____-т

**БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН ЗАСАГ ДАРГА
Г.ЖАРГАЛСАЙХАН ТАНАА**

Тус хорооны иргэн Эрдэнэцогтын
Баатаржавыг соёлын биет бус өвийг сурталчлан
алдаршуулах, түгээн дэлгэрүүлэх онцгой хувь нэмэр
оруулсныг үнэлж, “ШИЛДЭГ ӨВЛӨН УЛАМЖЛАГЧ”-
ийн шагналд тодорхойлов.

Дэмжин уламжилж өгнө үү.

Шагналын материалыг хүргүүлж байна.

Хавсралт...хуудастай.

О.СОНИНЦЭЦЭГ

1323030101

**БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН
3 ДУГААР ХОРООНЫ ЗАСАГ ДАРГА
ТОДОРХОЙЛОЛТ**

Цэнд гүний гудамж, 3 дугаар хороо,
Баянзүрх дүүрэг, Улаанбаатар хот, 13381
Утас: (976) 9323 0381
Цахим шуудан: bzd_03@bzd.ub.gov.mn

2025.12.22

№

481

**БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН ЗАСАГ
ДАРГА Г.ЖАРГАЛСАЙХАН ТАНАА**

Тус хорооны иргэн Эрдэнэцогтын
Баатаржавыг нь ам бүл 3 (гурав) тус хорооны Их
тойруугийн гудамж, 3а байрны 45 тоот хаягт
бүртгэлтэй оршин суугч болохыг тодорхойлов.

ЗАСАГ ДАРГА О.СОНИНЦЭЦЭГ

1213640790

ЭРДЭНЭЦОГТЫН БААТАРЖАВЫН АЖИЛ БАЙДЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ

2025 оны 12 дугаар сарын 22

Улаанбаатар хот

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Баянзүрх дүүргийн 3 дугаар хорооны нутаг дэвсгэр 3а байрны 45 тоот хаягт оршин суугч, Монголын язгуур аман өв болох тууль, хөөмий, цуур, уламжлалт хөгжмийн зэмсгийг 37 жилийн турш амьд уламжлалаар нь өвлөн уламжилж, тасралтгүй уран бүтээл, сургалт, судалгааны ажил эрхэлж ирсэн Монгол Улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн, соёлын элч, төрийн туульч юм.

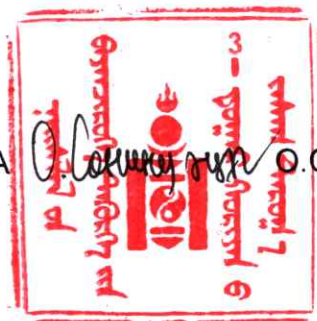
Тэрээр устаж мөхөх аюулд орсон Баруун Монголын олон арван бүрэн хэмжээний туулийг уламжлалт хайлалтын жинхэнэ хэлбэрээр сэргээн амилуулж, бичлэгжүүлэн хадгалснаар Монголын соёлын биет бус өвийг бодитоор аварсан төдийгүй урианхайн хөгжмийн уламжлал, хөөмэй, цуурын олон хэв маягийг аман уламжлалаар өвлөж, залгамж халаанд дамжуулж ирсэн бодит үр дүнтэй өв тээгч юм.

Түүний олон жилийн хөдөлмөр нь дотоод, гадаадын түвшинд өндрөөр үнэлэгдэж, Ази, Европ, Америк, Африк, Австрали тивийн олон улсын наадам, фестивалиудаас Гран при болон шилдэг шагналуудыг хүртэн эх орондоо авчирч, Монголын язгуур соёлыг дэлхийн түвшинд үнэлүүлж чадсан байна.

Мөн тэрээр дэлхийн нэртэй тайз, их сургуулиуд, Холливудын уран бүтээлийн орчинд уригдан тоглож, Монголын соёлын биет бус өвийг амьд эхээр нь сурталчилж чадсан нь түүний уран бүтээлийн чанар, нийгмийн ач холбогдлыг илтгэнэ.

Иймд Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Монголын соёлын өвийг өвлөн уламжлуулж, хамгаалан хөгжүүлсэн онцгой гавьяатай өв тээгч тул “ШИЛДЭГ ӨВЛӨН УЛАМЖЛАГЧ”-ийн шагналд тодорхойлов.

ЗАСАГ ДАРГА

О.СОНИНЦЭЦЭГ

 МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭНИЙ ҮНЭМЛЭХ
CITIZEN IDENTITY CARD OF MONGOLIA

Овог Family name
Бодноо
Bodnoo

Эцэг/эх/-ийн нэр Surname
Эрдэнэцогт
Erdenetsogt

Нэр Given name
БААТАРЖАВ
BAATARJAV

Хүйс Sex
Эрэгтэй / Male

Төрсөн он, сар, өдөр
Date of birth
1972/03/16

Иргэний бүртгэлийн дугаар Civil identification number
111021230489

 Олгосон байгууллага Issuing authority
Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар
The General Authority for State Registration

Олгосон он, сар, өдөр Date of issue
2024/11/25

Хүчинтэй хугацаа Date of expiry
0000/00/00

ДЭЛХИЙН ЭСГИЙ ТУУРГАТНЫ ЯЗГУУР ӨВ СОЁЛ, ЁС ЗАНШИЛЫН ТӨВ

World Nomadic Cultural and Custom's Center

2025. 12.16

Д/Д 808

УБ хот

Төрийн туульч, өвлөн уламжлагч, соёлын элч Э.Баатаржавыг “Оны шилдэг өвлөн уламжлагч” цол, шагналд нэр дэвшүүлэх тухай

Үндэслэл

1.Үндэсний болон олон улсын хэмжээнд уралдаан, тэмцээнд амжилт гаргасан амжилтууд

Удам дамжсан өвлөн уламжлагч Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Монголын ардын язгуур урлагийн хамгийн ховор төрлүүдийн нэг болох баатарлаг тууль, цуур, хоолойн цуур болох хөөмийн, эртний монгол хөгжмийн өвийг дэлхий дахинд түгээн дэлгэрүүлж буй маш цөөхөн төлөөлөгчийн нэг билээ. Тэрбээр 1972 онд Ховд аймгийн Дуут сумын “Босгын эх” хэмээх газар төрсөн бөгөөд Бодноо, Хоо Живэрт, Баян-Алтайн галын удмын туульчийн үр сад юм. Бага наснаасаа эхлэн ардын өв тээгчдийн дунд өсөж, 5 наснаасаа өөрийн аав Ж.Эрдэнэцогт болон туульч С.Чойсүрэн, Б.Уртнасан, Б.Авирмэд, цуурч Я.Авирмэд, П.Наранцогт зэрэг нэрт өвлөн уламжлагчдын дунд хүмүүжсэн нь түүний уран бүтээлчийн замналыг эхнээс нь тодорхойлсон чухал нөхцөл байлаа.

1980-аад оноос сургуулийнхаа хамтлагт хөгжмийн урлагт суралцаж, улмаар мэргэжлийн хөгжимчидтэй хамтран ажилласан нь язгуур урлагийн өвийг орчин үеийн хөгжмийн онол, арга зүйтэй хослуулан эзэмших өргөн боломжийг олгожээ. Энэ суурин дээр үндэслэн Баатаржав 1993 онд “Монгол хөлгөн туульс” хамтлагийг байгуулж, бие даасан уран бүтээлийн гараагаа эхэлсэн бөгөөд улмаар “Хөгсүү” чуулгад ажиллаж, “Язгуур аялгуу” хамтлагийг үүсгэн байгуулжээ. Тэрээр гадаадын болон монголчуудын “Трансмонголиа”, “Бөртэ”, “Алтай”, “Домог”, “Хөсөгтөн”, “Хү”, “Уухай”, “Онгод”, “Чиргэлжин” зэрэг этно хамтлагуудтай туршлагаа солилцож, зарим хамтлагуудтай хамтран уран бүтээлээ туурвиж ирсэн байна. Тэрээр ардын хөгжмийн олон зэмсгийг дахин сэргээж, алдагдсан уламжлалыг орчин цагийн тайзанд гаргах ажлыг зоригтойгоор эхлүүлсэн байна.

Түүний уран бүтээлийн үйл ажиллагаа нь зөвхөн өв уламжлалыг хадгалахад зорьсонгүй, шинжлэх ухааны эргэлтэд оруулах зорилготой байсан нь онцлог юм. Баатаржав нь тууль судлаач, эрдэмтэн Лха.Туяабаатар, доктор Б.Катуу, судлаач Ш.Сүхбат, францын эрдэмтэн М.Санторо зэрэг олон олон эрдэмтэн судлаачидтай хамтран, тууль, хөөмэй, цуурын урлагийг судалгааны бүтээл хэлбэрээр олон нийтэд хүргэсэн. Ялангуяа 120 гаруй жил тасалдсан нуман хуур, дудар, чашга зэрэг эртний хөгжмийг эрэн сурвалжилж, дахин сэргээж, шинжлэх ухааны болон уран бүтээлийн эргэлтэд оруулж буй нь Монгол өв соёлд түүний оруулсан үнэтэй хувь нэмрийн нэг юм.37 жилийн туршид эх орондоо болон дэлхийн

109 оронд тоглолт хийж, лекц унших зэргээр өв соёлоо сурталчилсан нь Баатаржавын үйл ажиллагааг олон улсын хэмжээнд үнэлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлжээ. Түүний хайлсан “Аргил цагаан өвгөн”, “Бужин даваа хаан”, “Бөх Алтан нударма”, “Алтай Чингэл баатар”, “Хаан Чингэл баатар”, “Баян цагаан өвгөн”, “Галзуу хар хөхөл”, “Хан Харангуй”, “Алтайн хар Торц” зэрэг олон туульс, мөн язгуур хөгжмийн төрөл бүрийг хослуулан тоглодог өвөрмөц арга барил нь монголын нүүдэлчдийн соёлыг цогцоор харуулах чадамжтай болсон.

Э.Баатаржавын нөр их хөдөлмөр нь дотоод, гадаадын эрдэм шинжилгээний байгууллагуудаас өндрөөр үнэлэгдэж, 2008 онд Боловсролын яамны хүндэт өргөмжлөл, 2009 онд нэрт хөөмийч Д.Сундуйн нэрэмжит шагнал, 2010 онд “Дэлхийн угсаатны ордны хөгжим”-ийн Гран при шагнал, МУСТА цол, 2011 онд “Испаны хунтайж”-ийн “Маэстро”шагнал, 2016 онд Дэлхийн ардын урлагийн 30-р наадмын шилдэг шагнал, 2017 онд Доминиканы эртний хөгжмийн наадмын Гран при зэрэг дэлхийн хэмжээний шагналыг эх орондоо авч ирсэн. Түүнчлэн 2019 онд монгол туулийг судлах, хөгжүүлэх, дэлгэрүүлэх үйлсэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлигаар “Соёлын гавьяат зүтгэлтэн” цолоор шагнаж, мөн онд Гадаад харилцааны яамнаас “Монгол Улсын Соёлын элч”-ээр томилогдсон нь түүний олон улсын үйл ажиллагааг баталгаажуулсан чухал үйл явдал болсон.

- Олон улс, тив дэлхийн түвшинд **АНУ-ын Харвард, Вэйслиан, Беркли, Стэнфорд, Хавайн их сургууль, Английн Кэмбриж зэрэг дэлхийд нэртэй 20** гаруй их сургуулиудад тоглолт хийж, лекц уншин, НҮБ-ын индэр дээр Монголын биет бус соёлын өвийг сурталчилсан; **Европ, Ази, Америк, Африк, Австрали** тивийн олон зуун хот 100 гаруй оронд монгол өв соёлоо түгээн дэлгэрүүлсэн билээ. Мөн **Холливудын Универсал студио**, Холливудын бусад газруудад өв соёлоо сурталчилж ирсэн байна. Мөн **Энэтхэгийн Болливудын** нэрт дуучин Мохиттой хамтарч бүтээсэн **“Дуур”** хэмээх дуу нь олон сая үзэгчдийн хүртээл болсон юм. Мөн академик түвшний шинжилгээ судалгааг хийж, урлаг судлал, продюсерийн институц, олон улс судлалын чиглэлээр магистрын зэрэг, соёл судлалын докторын зэрэг хамгаалсан байна. Мөн эрдэм шинжилгээний 20 гаруй өгүүллэг, баримтат кинонууд, олон улсын болон үндэсний хэмжээний контент, баримтат нэвтрүүлэг бүтээх ажилд олон жилийн туршид идэвхтэй оролцож иржээ. Мөн судалгааны болон баримтат өвийн 9 ном бичиж хэвлүүлсэн байна. Э.Баатаржавын намтрыг шинжлэх ухааны талаас дүгнэн үзвэл, тэр зөвхөн өв уламжлалын тээгч уран бүтээлч бус, харин соёлын өвийг судалж, шинжлэх ухаанд баримтжуулан үлдээх, түүнчлэн олон улсын түвшинд таниулах үйлсэд онцгой гавьяа байгуулсан нэгэн юм.**2011 онд Испаны “Дэлхийн маэстро” цол,**
- **2011 онд Дэлхийн ордны угсаатны хөгжмийн Гран при,**
- **2016 онд Дэлхийн Ардын Урлагийн 30-р Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при”,**
- **2017 онд Домниканд зохион байгуулагдсан “Дэлхийн эртний хөгжмийн хурлаар «Соёлоор танигдсан хүн» шагнал”** зэрэг нэр хүндтэй шагналууд багтана.

“Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл-1,2,3,4,5” тоглолтуудыг санаачилж, Ази, Европ, Америк тивийн 40гаруй хотод амжилттай тоглож доорхи шагналуудыг авчээ.

1. Сангисляны олон улсын хөгжмийн наадмын **тэргүүн шагнал** 2016 он
2. Францын Реймсын хөгжмийн наадмын **цом**
3. Дэлхийн олон сая үзэгчтэй СИБ телевизын рекламанд тоглох эрх, шагналын хамт
4. **“Шидэт хөндийн наадам”-ын тэргүүн цом**
5. Францад зохиогдсон олон улсын **“Зуны фестиваль”-ын тэргүүн шагнал**
6. АНУ-ын Юта мужын амбан захирагчын хүндэт жуух (ОУ-ын соёлын арга хэмжээнд)
7. Дэлхийн ардын урлагийн 30-р наадмын **“Шилдэгийн шилдэг”** Гранпри шагнал

8. Дэлхийн хөөмийн холбооноос “Оны шилдэг хөөмийч”

- 2023-Дунай “Карнавал”-ын тэргүүн ГранПри,
- 2023-БН Унгар улсын төрийн сүлдний 200 жилийн ойн хүндэт шагнал,
- 2025 онд Африк тивийн Танзани улсын хүрээлэн байгаа орчин, нийгэм соёлын шагнал,
- 2025-Узбекистан улсад зохион байгуулагдсан олон улсын туульсын “Бахши” наадмын шүүгчийн шагнал

Эдгээр шагнал нь **40-60 гаруй орны шилдэг өв тээгчдээс шалгарсан** амжилт бөгөөд Монголын тууль, хөөмэй, цуурыг амьд эхээр нь дэлхийн түвшинд үнэлүүлсэн бодит нотолгоо юм.

Түүний хөдөлмөрийг Монгол Улсын төрөөс дараах байдлаар үнэлсэн:

- 2016 – Дэлхийн Ардын Урлагийн Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при” (олон удаа)
- 2018 – Засгийн газрын “Соёлын биет бус өвийг дэлхийд хамгийн их сурталчилсан өв тээгч”
- 2016–2019 – Монгол туулийг хамгаалах, дэлгэрүүлэх төрийн зарлиг гаргуулахад биечлэн оролцсон
- 2019 – Монгол Улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн
- 2019 – Гадаад харилцааны яамны Соёлын элч
- 2022 – сүүлийн 37 жилд цуглуулсан монголын болон гадаадын нийт 274 туульсыг цуглуулж 2016-2022 он хүртэл он цагаар нь ангилж, “Монгол соёлын өв болох туульсыг үечлэн судалсан нь” сэдвээр доктор (PhD-ын зэрэг хамгаалж, ББСӨ-ийг өвлөн уламжлагчдын дундаас төрсөн анхны судлаач болсон нь түүний ажлын нэг чухал үзүүлэлт болох юм.

2.Соёлын биет бус өвийг сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх арга хэмжээнд дотоод, гадаадад идэвхтэй оролцсон;

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Монголын язгуур аман өв, түүний дотор тууль, хөөмэй, цуур, уламжлалт хөгжмийн зэмсгийн салбарт 37 жилийн турш тасралтгүй, бодит үр дүнтэй ажиллаж ирсэн өв тээгч, судлаач, уран бүтээлч юм. Тэрбээр Монголын аман уламжлалыг амьд эхээр нь аварч хадгалах, устаж алдагдсан өвийг сэргээх, судалгаа–уран бүтээлийг хослуулсан цогц арга зүйг хөгжүүлэхэд үнэтэй хувь нэмэр оруулсан. Тэрбээр Баруун Монголын 30 гаруй бүрэн хэмжээний туулийг амьд хайлалтын уламжлалт аргаар сэргээж, бичлэгжүүлэн хадгалснаар устаж мөхөх аюулд орсон аман өвийг бодитоор аварсан. Мөн Урианхайн хөгжмийн уламжлалыг шинжлэх ухааны эргэлтэд оруулж, хөөмэй, цуурын 20 гаруй уламжлалыг багш нараас нь аман хэлбэрээр өвлөж хадгалсан нь залгамж халаа тасрах эрсдэлийг бууруулсан бодит үр дүнтэй ажил болсон. Эрдэнэцогтын Баатаржав нь 120 гаруй жил тасарсан чашга, дудар, эртний эвэр нуман хуур, хулсан хуур зэрэг уламжлалт хөгжмийн зэмсгүүдийг сэргээн амилуулж, тэдгээрийг хэрэглээний түвшинд буцаан оруулсан. Түүнчлэн 60 цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийлгэн музей, өв тээгчдэд хүлээлгэн өгсөн нь Монголын язгуур хөгжмийн өвийг хадгалах, түгээхэд чухал ач холбогдолтой. Алтай ятгатай туулийг 1400 жилийн дараа дахин эгшиглүүлсэн нь Монголын хөгжмийн түүхэнд онцгой үйл явдал болсон. Тэрбээр амьд өвийг эрдэм шинжилгээний түвшинд судлах цогц арга зүй боловсруулж, Монгол туулийн үечлэлийн онолыг шинээр дэвшүүлэн 2022 онд докторын (PhD) зэрэг хамгаалсан. Монгол, Төв Ази, Сибирийн аман өвийг харьцуулсан судалгааг олон улсын түвшинд хийж, эрдэм шинжилгээний томоохон хувь нэмэр оруулсан.

Мөн 2022-2024 онд дэлхийн 100 гаруй улсаар монгол соёлоо сурталчилж, түгээн дэлгэрүүлж, мөн түүнчлэн монгол улсын анхны соёлын элчийн хувиар ГХЯ, УИХ-ын ГХ-ны газар, МУЭИС-ын олон улс судлалын эрдмийн зөвлөлтэй хамтран “Монгол соёлын консул” сэдвээр нэг сэдэвт эрдмийн бүтээл туурвиж, “Олон улс,орон судлал”-ын чиглэлээр магистрын зэрэг,2023-2025 онд дэлхийн олон хүндтэй тайз дэлгэцээр явж дэлхийн түвшний олон томоохон продюсеруудтай хамтарч уран бүтээлийн тоглолтуудыг хийж явсан туршлага дээрээ үндэслэн “Монголын продюсерийн институцын өнөөгийн байдал хэтийн төлөв” сэдвээр Жигжидийн нэрэмжит кино урлагийн дээд сургууль дээр урлаг судлалын магистерийн зэргийг үргэлжлүүлэн хамгаалсан байна.

ХБНГУ-д Хоолойн дуу болон хөөмийн олон улсын наадам болон Дундад зууны фестивальд оролцож, Европын Итали, Франц, Швейцарь, Бельги, Голланд зэрэг улсад “Транс Монголиа” хамтлагтай болон дангаараа Монгол урлагаа сурталчилж аялан тоглолт, хуралд оролцжээ.

Угсаатны хөгжмийн концерт, ОХУ-ын Санкт Петербург хот

“**Азийн урлагийн** “наадам,Алтай ятгын орон нутаг дахь сургалтанд зөвлөх багшаар ажиллав.9 сард Британы “**Стоун хенж**”, **Кембрижийн их** сургуульд тоглов.Киргизэд болсон нүүдэлчдийн шашин, зан үйлийн хуралд оролцов.Их таван Алтайн сав шимийн зан, заншилтай холбоотой соёлын арга хэмжээнд оролцов.

2010–2023 оны хооронд АНУ, Англи, Япон, Франц, Герман, Унгар, Итали, Энэтхэг зэрэг орны **Харвард, Стэнфорд, Кембриж, Беркли, Вейслиан, Хамболд, Сидней** зэрэг их сургуулиуд болон угсаатны зүй, хөгжмийн антропологийн хүрээлэнгүүдэд уригдан **лекц, амьд тоглолт, сургалт** явуулсан. Ийнхүү түүнийг олон улсад **уран бүтээлч + судлаач** хэмээн давхар хүлээн зөвшөөрсөн.

АНУ, Европ, Ази, Австралийн нэр хүндтэй их сургуулиуд, судалгааны байгууллагуудад уригдан лекц, амьд тоглолт, сургалт явуулж, Монголын язгуур өвийг 5 тивийн 100 гаруй улсад амьд эхээр нь сурталчилсан.

Тэрбээр АНУ, Канад, Европ, Австрали, Ази, Африк, Номхон далай, Кавказын бүс нутгийн **World Music, Sacred & Ritual Music, Indigenous Heritage Festival** зэрэг томоохон арга хэмжээнд Монгол Улсыг төлөөлөн оролцож, язгуур өвийг **зан үйл, амьд уламжлалын хэлбэрээр** дэлхийд таниулсан.

2024 оны3 сарын 28-31нд Австрали улсад зохион байгуулагдсан олон улсын “Эпик” өв соёлын наадамд амжилттай оролцлоо.Энэ удаагийн наадам нь туульсын уралдаан биш олон угсаатнууд өв соёлоороо нэгдэх, туршлага солилцох хамтран ажиллах хүрээнд үйл ажиллагаа зохион байгуулагдлаа.

4.Камбера хот.Монгол улсаас Австрали улсад суугаа ЭСЯнд өвлөн уламчлагч, соёлын элчийн хувиар бараалхлаа.

5.Австралын Кенгуру аралд орших Соёлын төвд хийсэн “Төв Азийн өв соёл” өдөрлөгт “Баян цагаан өвгөн туульс” хайллаа.Мөн урьдчилан зохион байгуулсан “А” хөтөлбөрийн дагуу “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл-4” тайлбарт тоглолтоо хийв.Джиридоогийн мастеруудтай туршлага солилцов.

6.Сиднейн их сургууль, Консерватуртай цаашид харилцаа тогтоож,тус тивийн уугуул иргэд болох аброгенчуудтай хэрхэн хамтран ажиллах, соёлын туршлага солилцох тухай ярилцаж, үзүүлэх тоглолт хийв.Тус сургуулиудтай тус улсын иргэн Жуан, Лон Лангтри нар холбоо тогтооход чухал үүрэг гүйцэтгэлээ.

| 7. “Влүе Моунт” ууланд австралийн монголчуудын холбоотой хамтран дэлхийн соёлын өвийн 7 ай савын “Уул ус тахих ёс уламжлал”-ын дагуу язгуур зан үйл хийв.

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь ЮНЕСКО-д бүртгэгдсэн Монголын биет бус соёлын өвүүдийн хүрээнд аман эх сурвалж, хөгжмийн тайлбар, зан үйлийн судалгаа, нотолгоо материал бэлтгэхэд албан ёсоор оролцож, Монголын өвийг олон улсын түвшинд үнэн зөвөөр бүртгүүлэхэд чухал хувь нэмэр оруулсан.

Э.Баатаржавын соёлын чиглэлээр хийсэн ажлын он цагийн дараалал

1992-1996 нийт Монгол туургатнуудад “Хамаг Монгол” тоглолт

1996 “Азийн аялгуу” тоглолт, лекц, Ташкент хот

1997 “Чингисийн үр сад” аялан тоглолт, Японы 28 хот

1998 “Элсний нүүдэл” аялан тоглолт, Сингапур, Индонез

2001 “Хамаг Монгол”, “Өрлөг Зэлмэ” тоглолт, Польш, Болгар, Турк улс
Олон улсын хоолойн дууны наадам, Финлянд улс, Хэлсинг хот

2002 “Монгол Хүннүгийн Хөөмий, Цуурын гайхамшиг” аялан тоглолт, Араб, Турк улс

2003 “Алтан Ханасын” цуурын хөгөлгөө уулзалт, семинар

2004 Оросын “Батыхан” групптэй хамтран Египетед хийсэн соёлын арга хэмжээнд “Сүбээдэй” тоглолт хөтөлбөртэй оролцож “**Бөх Алтан Нудрам**” туулиа хайлжээ
“Монгол Жангар” тоглолт, дундад Азийн орнууд, Түвд
“Хоолойн эрдэм” тайлан тоглолт, Үрэмч хот

“Эртний Ази” Фестиваль, Шанхай хот

“Монгол, Хүннү, Урианхай” аялан тоглолт, Япон улс, Токио, Осака хот

2003 “Бужин даваа хаан” (Элистэй) туулиа бүрэн эхээр хайлж соронзон хальсанд оруулжээ.

2004 судлаач А. Кристин (АНУ), Ц.Цэвгээгийн хамт “Урианхайн түүхэн хөгжим” бүтээл хийхэд оролцов.

2007 “Айдос” наадам, симпозиум, Алма-Аты

Америкийн хүн судлаач Жеймс Анжел Крижтины хамт “Уулын цуурай” авиан судалгааны хөтөлбөр

“Мөсний фестиваль”, Аляск, Якут

2009 ОХУ-ын нэрт тууль судлаач Н.Биткеевийн урилгаар Волгоград хотноо 11 бүтэн туулийг туульсын хоржин хоолойгоор хайлжээ.

2009 Улаанбаатарын олон улсын хөөмийн симпозиумын нээлт

Эртний **Ром Итали, Испаны** угсаа залгамжилсан хүмүүст “Эх язгуур” тоглолт, хурал ОХУ-н Тувагийн уран бүтээлчидтэй хамтарч Сингапурд хийсэн хурал “**Самгалдай**”, тоглолт

2007 Японы хааны ордоны музейд тогложээ

Америкийн хүн судлаач Жеймс Крижтины хамт “Уулын цуурай” авиан судалгааны хөтөлбөр хэрэгжүүлжээ.

2011 Шведын дуучин, зураач Малин Шверижийн хамтаар Ириландын Саами үндэстэн нүүдэлчдийн өвөрмөц дуу, Якутын гүүргий, Индианы цоргот хөгжим, Алтайн нурууны бөлбөөлөх урлагийн зарим содон онцлогийг гаргасан цомгийн эх бэлджээ

2012 1996 оноос хойш хайлсан Алтайн баатарлаг 13 туульсаа эмхэтгэж CD хийж ШУА-ын хэл зохиолчийн хүрээлэнгийн дуу авианы танхим, **Соёлын өвийн төвд** судалгааны хэрэглэгдэхүүн болгон өгчээ.

2013 АНУд тоглолтоо хийж, **Харвардын их** сургуульд тоглож, лекц уншиж, их сургуулын музейд үе дамжиж ирсэн хөгжмүүд нь тавигдав.

Францын 20 хот, Швейцарт “Гималай, Алтайн нуруу, Сибирийн ард түмнүүдийн уугуул соёл” урлагийн тайлан тоглолт арга хэмжээнүүдэд амжилттай оролцжээ.

Аризонагийн олон үндэстний зан үйлийн наадам

АНУ-гийн Ласбегас хотод олон улсын бөө мөргөлийн хуралд **“Алтан нуур”, “Атай таван тэнгэр”** аялгуу нь эгшиглэжээ.

АНУ-ын Веспианы их сургууль, Харвардын их сургуульд уригдан тоглож өв соёлоо хүргэсэн байна.

Стайнфорд, Берклейгийн их сургуульд Монголын урлагийн мастеруудтай тоглосон **“Монголын дуу хоолой”** тоглолтын нээлт, ЭШ-ны хуралд оролцжээ.

Якутын соёлын сайдын урилгаар Монголын хөгжмийн товчоон, Алтай хамтлагийн хамт нүүдэлчдийн фестивалд оролцож тэргүүн байрыг нь хамтлагаарай авч, Нюрбай, Хангалас, Якутск хотуудаар амжилттай тогложээ.

“Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл” тоглолтын хүрээнд эх орондоо болон Өмнид болон Латин Америк, Карибын тэнгисийн орнууд, Америкийн хэд хэдэн муж, Канадад зохион байгуулсан зарим чухал тоглолтуудыг товчлон орууллаа

1. Хойд Америкийн дэлхийд нэн ховордсон Инуйт дуучид Чарлоть, Пициулук нартай хамтарсан тоглолт хийж, баримтат кинонд оролцжээ.
2. Канад улсын 150 жилийн ойн хүрээнд зохион байгуулагдсан соёлын арга хэмжээнүүдэд оролцож Монреэль, Торонто, нийслэл Оттавагийн үзэгчдэд өв соёлоо сурталчлан хүргэжээ.
3. Нью-Йоркийн Азийн соёлын хурал, Нью-Йорк хотноо болсон Монгол туургатны олон үндэстний соёлын хурал, фестивалд зохион байгуулагчаар оролцжээ.
4. Мөн тус хотын урлагийн зөвлөл, Бруклины засгийн ордонд зохиогдсон соёлын арга хэмжээнүүдэд оролцож, Монгол өвийн сан байгууллагатай хамтран ЮНЕСКО-д бүртгэлтэй өв соёлыг сурталчлах хөтөлбөр боловсруулж, Рузвелт арал дээр **“Эргил Түргил”** туульсаа хайлжээ.
5. Пуэрто-Рикогийн угсаатны урлагийн Контемпорери музей болон Карибын тэнгисийн орнуудад болдог “The wonder of our earth”-д оролцож, Доминиканд болсон олон улсын эртний хөгжмийн наадмаас хүмүүнлэгийн соёлын үнэт зүйл бүтээгчдэд олгодог **“Юниберсаль инк реконосименто”** шагнал хүртжээ.
6. Нийт нүүдэлчдийн туульчдын хүрээнд зохион байгуулагдсан “Жангарын өв тээгчид” туульсын цуврал баримтат кинонд МҮОНРТВ-тэй хамтарч оролцжээ.
8. Монгол төрийн түүхийн музейд туульч Э.Баатаржавын “Тэнгэрийн алтан үг” туульсын үзэсгэлэн анх удаагаа нээгджээ.

2018 он

Киргиз улсад болсон Дэлхийн нүүдэлчдийн 3-р наадамд амжилттай оролцож хуучин заншлынхаа дагуу соёлоо сурталчилж, шилдэг өвлөн уламжлагчийн шагнал хүртжээ.

2019 он Казакстаны **Нурсултан** хотод Назырбаевын нэрэмжит ордонд тэндхийн дипломат корпусынханд тоглов.

“Азийн урлагийн” “наадам, Алтай ятгын орон нутаг дахь сургалтанд зөвлөх багшаар ажиллав. 9 сард Британы **“Стоун хенж”**, **Кембрижийн их** сургуульд тоглов. Киргизэд болсон нүүдэлчдийн шашин, зан үйлийн хуралд оролцов. Их таван Алтайн сав шимийн зан, заншилтай холбоотой соёлын арга хэмжээнд оролцов.

2022.12 сар Энэтхэгийн Дели хотод болсон олон улсын туулийн хуралд хувиараа зардлаа зохицуулж улсаа төлөөлж амжилттай оролцож, **“Махабхарита”** туульсын судлаачидтай харилцаа тогтоож, хамтран туршлага солилцож ирсэн.

2022 Сингапур улсад өв соёлоо сурталчлан таниулсан.

2023 он. Энэтхэг улсын Дели хотод болсон олон улсын туульсийн хуралд эх орноо төлөөлөн амжилттай оролцож, хувийн зардлаа зохицуулж, судлаачидтай харилцаа тогтоосон **“Махабхарита”** туульс, хамтдаа туршлагаа хуваалцсан. 2023 Сингапурт өв соёлоо сурталчилсан

- Nigara falls Ethnic day Фенсилвани мужийн хил залгай орших Ниагаригийн хүрхрээний орчмын газар нутагт энэ удаа очиж, өв соёлын зан үйл хийлээ. Мөн угтал тууль болох **“Алтайн магтаал”**-ыг бүрэн эхээр нь хайллаа. 2023.5.21
-
- Вашингтон хотын түүхэн дурсгалт газруудаар тоглож, Монгол үндэсний дээл хувцсаа сурталчилж тайлбарлах, **“Монгол ёс заншлаа сурталчлах өдөрлөг”**-ийг **“Mer”** байгууллагыг үүсгэн байгуулагч Урнаагийн хамт зохион байгуулав.
- Монгол өв” лекц, тоглолт, асуулт хариулт гэсэн гурван үе шаттай өдөрлөгийн түвшинд зохион байгуулсан. **“Гроу Монголия”** Вашингтон 2023.5.25-27
- **Вашингтон** хотын төвийн дүүргүүдэд **“Монгол үндэсний хувцас сурталчлах, дугаралтын техник үзүүлэх өдөрлөг”**-ийг зохион байгуулав. Уг өдөрлөгийг тэнд оршин суугч Г.Урнаатай хамтран зохион байгуулсан. 2023.5.27
- Америкийн соёл спортын мэдээлэлийн **“Ньюсь”** сувагт монгол хөөмийн тухай товч яриа өглөө. 2023.5.27
- Будапешт хотын хөгжим судлаачид, соёлын зүтгэлтнүүд, залууст тоглосон баярын концертын нээлтэнд монгол ардын хөгжмийн зэмсгийн **“мастер класс”** үзүүллээ. 2023.6.11.
- Будапешт хотын хотын эзэн хааны ордны дотор задгай талбайд болсон тоглолтонд **Америк, Гүрж-ийн уран бүтээлчдийн хамт тоглож оролцлоо. 2023.6.13**
- Будапешт хотын **“Баатруудын талбай”**-д болсон шоуны нээлтийн тоглолтонд тоглолоо. **2023.6.14 Будапешт**
- **Дунай Карнавал**-ын хүрээнд улсын төв музейд болсон тоглолтонд цуур тоглож, ардын хөгжимчин **П.Болормаа** дудар, чашга хөгжмийг хоршиж тоглосон **“Хэлхээ аялгуу”** эгшиглүүлээ 2023.6. 17 **Будапешт**
- **“Унгар улсын төрийн сүлдний 200 жил”**-ийн арга хэмжээний хүндэтгэлийн тоглолтонд тус улсын үндэсний дуу бүжгийн чуулгын дуучид, магтаалч бүжигчдийн хамт нээлтийн арга хэмжээнд оролцов 2023.6. 18 **Будапешт**
- Унгар улсад зохион байгуулагдсан **“Дунай Карнавал”**, **“Унгар улсын төрийн сүлдний ой”** арга хэмжээнүүд 8 хоног үргэлжилж Монгол улсын уран бүтээлч, өвлөн уламжлагч бид **“Чэйн Бридж”** шагналыг олон улсын уран бүтээлчдийн өмнө ёслол төгөлдөр гардан авлаа. 2023.6. 19 Будапешт

2024 он

- Австрали улсын Сидней их сургууль, Камберагийн соёлын газруудад 2024.04, 05 сар Тус улсын соёл урлаг, боловсролын байгууллагууд, ЭСЯ оролцсон. Урлаг, эрдэм шинжилгээ
- Африк тивийн 9 улсаар өв соёлоо сурталчлан аялан тоглож, Кэрим Анжир хайрханы соёлын арга хэмжээнд зан үйл хийх 2024.12 сараас 2025 1 сар Африк тивийн улсуудын соёл, аялал жуулчлалын байгууллагууд, Массая омгийнхон, Мадагаскарын хөгжмийн пропьюссор Катрина Хэйнз зэрэгтэй хамтран ажилсан.
- Аялан тоглож, Масая омгийн хүмүүстэй хамтран өв соёлын арга хэмжээг зохион байгуулж Грек, Египед, Швейцар улсад соёлын арга хэмжээг зохион байгуулсан.

Нийт 40 гаруй хоногийн хугацаанд 9 улсын 7000 гаруй хүнд өв соёлоо сурталчилсан

2025 он

- “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл – V” 1 сар • Хонконг, Сингапур, Австрали, Африкийн 9 улс, Швейцар, Грек, Египет Монгол туулийн айзамт хайллага, лекц, зан үйлүүдийг олон улсад танилцуулсан аялан тоглолт Урлаг 3000+ Аялан тоглолт бүрэн дүүрэн болж өндөр үнэлгээ авсан
- ОУ-ын туулийн бага хурал 4 сар • Киргизстан “Эртний монгол тууль”-ийн бүтэц” илтгэл тавив Эрдэм шинжилгээ 150+ Судлаачдын өндөр үнэлгээ авсан

3.Өөрийн санаачилгаар соёлын биет бус өвийг сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх чиглэлээр ажил хийсэн;

Монголын 30 гаруй бүрэн хэмжээний туулийг амьд хайлалтын уламжлалт аргаар сэргээж, бичлэгжүүлэн хадгалснаар устаж мөхөх аюулд орсон аман өвийг бодитоор аварсан.

Урианхайн хөгжмийн зарим төрөл (чашга, дудар, чихэн) шинжлэх ухааны эргэлтэд оруулж, хөөмэй, цуурын 20 гаруй уламжлалыг багш нараас нь аман хэлбэрээр өвлөж хадгалсан нь залгамж халаа тасрах эрсдэлийг бууруулсан бодит үр дүнтэй ажил болсон.

Тэрбээр 120 гаруй жил тасарсан чашга, дудар, эвэр нуман хуур, хулсан хуур зэрэг уламжлалт хөгжмийн зэмсгүүдийг судалгаа, туршилтад үндэслэн сэргээн амилуулсан. Алтай ятгатай туулийг 1400-1700 гаруй жилийн дараа дахин эгшиглүүлсэн нь Монголын язгуур хөгжмийн түүхэнд онцгой ач холбогдолтой бодит үр дүн юм.

Мөн 2022-2024 онд дэлхийн 100 гаруй улсаар монгол соёлоо сурталчилж, түгээн дэлгэрүүлж, мөн түүнчлэн монгол улсын анхны соёлын элчийн хувиар ГХЯ, УИХ-ын ГХ-ны газар, МУЭИС-ын олон улс судлалын эрдмийн зөвлөлтэй хамтран “Монгол соёлын консул” сэдвээр нэг сэдэвт эрдмийн бүтээл туурвиж, “Олон улс,орон судлал”-ын чиглэлээр магистрын зэрэг,2023-2025 онд дэлхийн олон хүндтэй тайз дэлгэцээр явж дэлхийн түвшний олон томоохон продюсеруудтай хамтарч уран бүтээлийн тоглолтуудыг хийж явсан туршлага дээрээ үндэслэн “Монголын продюсерийн институцын өнөөгийн байдал хэтийн төлөв” сэдвээр Жигжидийн нэрэмжит кино урлагийн дээд сургууль дээр урлаг судлалын магистерийн зэргийг үргэлжлүүлэн хамгаалсан байна.

Монгол өв соёл-3” тоглолтын зорилго бол дэлхий нийтэд тархсан цар тахлын дараах соёлын сэргэлтэд оруулж буй манай хамтлаг болон өвлөн уламжлагч хүний хийж буй ажлын нэг чухал тал байсан юм. Америкийн Нью-Йорк, Вашингтон хотууд, Фенсилвани мужид Монгол соёлын нэлээд хэдэн арга хэмжээг хамтран зохион байгуулж, Унгарын Будапешт хотод төв Азийн эртний түүхт Монгол улсын өв соёлыг тухайн улсын өвөрмөц онцлог, дүрэм журманд нийцүүлэн зохион байгуулж тоглолт хийж ирсэн ба тухайн улсуудын хэвлэл мэдээлэлийн хэрэгслүүдээр бидний зарим үйл ажиллагаа сурталчлагдаж байв. Мөн өмнөд Азийн орнуудаар тоглож, Энэтхэг улсын Дели хотод болсон олон улсын туульсийн хуралд эх орноо төлөөлөн амжилттай оролцож, Энэтхэг улсын Волливудын нэрт уран бүтээлч Могитын хамт Гималайн нуруунд хоёр улсын найрамдалт харилцааны билэг тэмдэг болсон ардын дууны уран бүтээл дээр хамтран хөөмийлж, дүрс бичлэг, дууны клипэнд оролцсон. Энэ клипны Мусафир цомогт орсон ардын язгуур техниктэй “Дуур” хэмээх дуу одоогоор дэлхийн 4 сая гаруй хүний хандалт аваад байна. Мөн Энэтхэгийн "Махабхарита" туульсын судлаачдын хуралд оролцож, хамтдаа туршлагаа солилцсон. 2023 оны 1 сард Сингапур улсын “Марина Вэй”-д өв соёлоо сурталчилсан.Мөн Сентоза арал, Эспанет театрын задгай талбайд мастер класс, үзүүлэх тоглолтуудыг хийсэн. Энэ жил үргэлжлүүлэн “Дэлхийд хүрэх Монгол өв соёл-4” тоглолтоо австрали улсад хийж,

2024 оны 3 сарын 28-31нд Австрали улсад зохион байгуулагдсан олон улсын “Эпик” өв соёлын наадамд амжилттай оролцлоо. Энэ удаагийн наадам нь туульсын уралдаан биш олон угсаатнууд өв соёлоороо нэгдэх, туршлага солилцох хамтран ажиллах хүрээнд үйл ажиллагаа зохион байгуулагдлаа.

4. Камбера хот. Монгол улсаас Австрали улсад суугаа ЭСЯнд өвлөн уламчлагч, соёлын элчийн хувиар бараалхлаа.

5. Австралын Кенгуру аралд орших Соёлын төвд хийсэн “Төв Азийн өв соёл” өдөрлөгт “Баян цагаан өвгөн туульс” хайллаа. Мөн урьдчилан зохион байгуулсан “А” хөтөлбөрийн дагуу “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл-4” тайлбарт тоглолтоо хийв. Джиридоогийн мастеруудтай туршлага солилцов.

6. Сиднейн их сургууль, Консерватортай цаашид харилцаа тогтоож, тус тивийн уугуул иргэд болох аброгенчуудтай хэрхэн хамтран ажиллах, соёлын туршлага солилцох тухай ярилцаж, үзүүлэх тоглолт хийв. Тус сургуулиудтай тус улсын иргэн Жуан, Лон Лангтри нар холбоо тогтооход чухал үүрэг гүйцэтгэлээ.

7. “Влүе Моунт” ууланд австралийн монголчуудын холбоотой хамтран дэлхийн соёлын өвийн 7 ай савын “Уул ус тахих ёс уламжлал”-ын дагуу язгуур зан үйл хийв.

8. Сингапурын Сентоза арал, Контемпрери танхимд олон мянган үзэгчдэд тоглолтоо хүргэсэн.

4. Соёлын биет бус өвийг хамгаалах, хөгжүүлэх үйл хэрэгт идэвх санаачилгатай оролцож ирсэн.

Тэрбээр дотоод, гадаадын олон сургалт, лекц, дадлагаар дамжуулан шавь сургаж, Монголын язгуур өвийг бодитоор өвлүүлэн дамжуулж ирсэн. Ингэснээр соёлын өвийг нэг хүний түвшинд бус, тогтолцоотойгоор хадгалах залгамж халааг бий болгосон.

Монголын язгуур өвийг 5 тивийн 109 улсад амьд эхээр нь сурталчилсан. Үүний зэрэгцээ 8 ном, 20 гаруй эрдэм шинжилгээний өгүүлэл нийтлүүлж, залгамж халааг бодитоор бий болгосон тогтолцоог бүрдүүлсэн

“Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл-1,2,3,4,5” тоглолтыг санаачилж, Ази, Европ, Америк тивийн 140 гаруй хотод амжилттай тоглов. Мөн энэ тоглолтын хүрээнд дэлхийн хэмжээний хөгжмийн болон дуу, бүжгийн Европ, Америкийн олон чухал фестиваль, наадам тоглолтонд “Язгуур аялгуу” хамтлагаараа оролцсон.

2006 онд Тууль судлаач эрдэмтэн, доктор, профессор Б.Катуу, Лха.Туяабаатар, судлаач Д.Батсуурь нарын хамт “Хоо Живэрт, Баян-Алтайн удмын туульчдын хайлдаг далд сүмэлж ёсны зарим туульс” номын эхний ботийг судалгааны зорилгоор эмхэтгэн боловсруулжээ

2011 онд Үндэсний дуу бүжгийн эрдэмийн чуулгын 30 гаруй уран бүтээлчдэд модон цуур хөгжмийн шавь сургалт явуулжээ.

2011 “Их хөгсүү” чуулгын бүрэлдэхүүнд 12 аймгийн төв бүх сумуудаар тайлан тоглолт хийлээ.

2011 “Хөгсүү” чуулга, “Аса” цирктэй хамтарсан “Монгол гайхамшиг” тоглолтын нээлт (АЖ Р.Самжид, МУГЖ Х.Чапаевын хамт)

2012 1996 оноос хойш хайлсан Алтайн баатарлаг 13 туульсаа эмхэтгэж CD хийж ШУА-ын хэл зохиолчийн хүрээлэнгийн дуу авианы танхим, **Соёлын өвийн төвд** судалгааны хэрэглэгдэхүүн болгон өгчээ.

2012 “Хөгсүү” чуулгын бүрэлдэхүүнд ЗХЖШ-тай хамтарч цэрэг эх оронч хүмүүжилд нэмэр хандиваа оруулж дотоодын цэргийн 15 анги нэгтгэлд ардын урлаг соёлын тоглолт лекц хийжээ

2013 1400 гаруй жилийн өмни **“Чүрэ”** хэмээгч туульчийн хадны оршуулгаас олдсон Алтай ятга хөгжмийг сэргээн нутагшуулах ажилд оролцож энэ хөгжим дээр **“Бужин даваа хаан”, “Бөх Алтан нударам”, “Хаан цэцэн зурхайч”, “Талын хар бодон”** туульсаа хайлснаас гадна “Бөртэ” хамтлагийн ахлагч хөгжмийн зохиолч Ганпүрэв, Бодонгууд Дөш хоёрын зохиосон “Дайны бурхан” бэсрэг туулийг Алтай хамтлагтай хамтарч хайлжээ.

2018 **Дас Ихэр сан** байгууллагатай хамтран **Жангар туульс болон Монгол** туульсыг судлах чиглэлээр хамтран ажиллах үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг боловсруулсан.

2018 Хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлд өөрийн хайлдаг 10 гаруй туульсыг Монгол туульсын цуврал номонд хэвлүүлэхээр бичиж боловсруулан өгсөн

2020 оны 8 сард Хөвсгөл аймгийн аялал жуулчлалын газрын “Далай ээж” компани, Өвөг урианхай холбоо, Чандмань-Эрдэнэ сумын засаг даргын ТГ-тай хамтран Өрлөг Зэлмэ уул, Алангуай хатны цогцолборт Ариг урианхайн өв соёл ЭШ-ны хурлыг 3 хоног зохион байгуулсан

2020 оны 10 сард Юнескогийн Байгаль сав ертөнцийн тухай мэдлэг заншлууд хэмээх категорын заалт, Уулс овоо тахих зан үйлийн хүрээнд Монгол хөгжмийн товчоон, Археологийн хүрээлэн, Алтай хамтлагийн хамт Алтай ятгын 3-дах тахилга мөн уг ятгыг орон нутагт нутагшуулах сургалтыг хийж ирсэн.

2021 Хэдийгээр цар тахалын цаг үе байсан ч “Эртний туульсад нэр нь дурдагддаг газар орноор хээрийн судалгаа, зан үйл”-ийн ажлыг 6 сараас 10 сар хүртэл 4 үе шаттайгаар 3 сар хийж нийт 11700км замыг туулж 277 уулын 110 гаруй овоо болон шүтлэгт газарт тахилга хийж ирсэн байна.

2022 Жангарын “Авланга хаан”, “Далан хааны бөлөг”-ийг МҮОНРТВ-тэй хамтран Ховд, Говь-Алтай аймгийн нутагт хайлж бичүүлэн, твитер зүүлтийн хамт дүрсжүүлэн олон нийтэд түгээн дэлгэрүүлсэн байна.

- “Алтан өв” 2024.03 сар Нийслэлийн гурван дүүрэгт

Шадар сайд Амарсайхан дэмжиж оролцсон “Монгол ёс уламжлал”-ын сэдвээр 3 үе шаттай “Алтан өв” соёл гэгээрлийн ажлыг зохион байгууллаа. Налайх дүүргийн иргэд (2000) оролцсон **2024 он**

1 сар

- **“Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл – V”** олон улсын аялан тоглолтод оролцов. Хонконг, Сингапур, Австрали, Африкийн 9 улс, Швейцар, Грек, Египет улсад Монгол туулийн айзамт хайллага, лекц, зан үйлийг танилцуулсан. Нийт **3000 гаруй үзэгчид** хамрагдсан бөгөөд тоглолтууд өндөр үнэлгээ авч, амжилттай зохион байгуулагдсан.

2 дугаар сарын 10

- “Монгол туульсын язгуур голомт” сэдэвт лекц, бүтэн хайллага зохион байгуулав. Ховд аймгийн Дуут суманд “Зул алдар хаан” туулийг бүрэн хайлж, туулийн язгуур уламжлалын талаар судалгаанд суурилсан лекц уншив.

2024 он (турш)

- Улаанбаатар хотод МУСГЗ хөгжим урлаач Байгальжавтай хамтран “Монгол цуур” цахим сургалтыг эхлүүлэв.
- “Туульд гардаг газар усны нэрсийн хээрийн судалгаа”-г зохион байгуулж, Говь-Алтай, Ховд, Баян-Өлгий, Завхан, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Хэнтий аймгуудыг хамруулан судалгааг амжилттай гүйцэтгэв.
- “Хүннү фэйшн”-тэй хамтран цуурын цахим сургалтын программ боловсруулж, 80 гаруй цуур хөгжим үйлдвэрлэн сургалт, өвлөн уламжлалд ашиглалтад оруулав.

9 дүгээр сарын 28 – 11 дүгээр сарын 20

- “Соёлын бүтээлч сар”-ын хүрээнд шавь сургалт зохион байгуулав. Улаанбаатар, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Ховд аймгуудад Монгол тууль, цуурын уламжлалт сургалтыг амжилттай явуулав.

10 дугаар сар

- Увс аймагт нэрт туульч Парчин гуайн хайлдаг “Бум эрдэнэ” туулийг сэргээн хайлж, тус туулийн өдөрлөгийг зохион байгуулав. Уг туулийг 10 гаруй жилийн хугацаанд судалж, бэлтгэн сэргээсэн бөгөөд өдөрлөгт 300 гаруй хүн оролцов.

2024 он

- 60 цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийлгэн музей болон өв тээгчдэд хүлээлгэн өгч, соёлын өвийн бодит хадгалалт, дамжуулалтад үнэтэй хувь нэмэр оруулав.

2025 он

- Улаанбаатар хотод магистрын түвшний оюутнуудад “Соёлын өвийн судлал, өвийн зүй тогтол, өвлөн уламжлуулах арга зүй” сэдвээр хичээл заав.
- 2021 оноос хойш тасралтгүй үргэлжилж буй 1300 жангарч хүүхдийн сургалтыг Говь-Алтай аймагт үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, өвлөн уламжлагч хүүхдүүдийг системтэй бэлтгэж байна.

ДҮГНЭЛТ

Дээрх баримтад тулгуурлан Э.Баатаржав нь:

- Монгол туулийн язгуур уламжлалыг судалгаа, бүтээл, сургалт, олон улсын сурталчилгаа-гаар бодитойгоор өвлөн уламжлуулж,
- Шавь сургалт, зэмсэг үйлдвэрлэл, музейн сан хөмрөгт бодит хувь нэмэр оруулж,
- Орон нутаг, олон улс, эрдэм шинжилгээ, боловсролын түвшинд тогтвортой, үр Мөн 2024 онд дэлхийн 10 гаруй улсаар монгол соёлоо сурталчилж, түгээн дэлгэрүүлж, мөн түүнчлэн монгол улсын анхны соёлын элчийн хувиар ГХЯ, УИХ-ын ГХ-ны газар,

МУЭИС-ын олон улс судлалын эрдмийн зөвлөлтэй хамтран “Монгол соёлын консул” сэдвээр нэг сэдэвт эрдмийн бүтээл туурвиж, “Олон улс,орон судлал”-ын чиглэлээр магистрын зэрэг,2023-2025 онд дэлхийн олон хүндтэй тайз дэлгэцээр явж дэлхийн түвшний олон томоохон продюсеруудтай хамтарч уран бүтээлийн тоглолтуудыг хийж явсан туршлага дээрээ үндэслэн “Монголын продюсерийн институцын өнөөгийн байдал хэтийн төлөв” сэдвээр Жигжидийн нэрэмжит кино урлагийн дээд сургууль дээр урлаг судлалын магистерийн зэргийг үргэлжлүүлэн хамгаалсан байна.

Нэр дэвшигчийн тодорхойлолт

1. Соёлын өвийг эзэмшсэн түвшин, чадвар

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Монголын язгуур аман өв, түүний дотор тууль, хөөмэй, цуур, уламжлалт хөгжмийн зэмсгийн салбарт 37 жилийн турш тасралтгүй, бодит үр дүнтэй ажиллаж ирсэн өв тээгч, судлаач, уран бүтээлч юм. Тэрбээр Монголын аман уламжлалыг амьд эхээр нь аварч хадгалах, устаж алдагдсан өвийг сэргээх, судалгаа–уран бүтээлийг хослуулсан цогц арга зүйг хөгжүүлэхэд үнэтэй хувь нэмэр оруулсан. Тэрбээр Баруун Монголын 30 гаруй бүрэн хэмжээний туулийг амьд хайлалтын уламжлалт аргаар сэргээж, бичлэгжүүлэн хадгалснаар устаж мөхөх аюулд орсон аман өвийг бодитоор аварсан. Мөн Урианхайн хөгжмийн уламжлалыг шинжлэх ухааны эргэлтэд оруулж, хөөмэй, цуурын 20 гаруй уламжлалыг багш нараас нь аман хэлбэрээр өвлөж хадгалсан нь залгамж халаа тасрах эрсдэлийг бууруулсан бодит үр дүнтэй ажил болсон. Эрдэнэцогтын Баатаржав нь 120 гаруй жил тасарсан чашга, дудар, эвэр нуман хуур, хулсан хуур зэрэг уламжлалт хөгжмийн зэмсгүүдийг сэргээн амилуулж, тэдгээрийг хэрэглээний түвшинд буцаан оруулсан. Түүнчлэн 60 цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийлгэн музей, өв тээгчдэд хүлээлгэн өгсөн нь Монголын язгуур хөгжмийн өвийг хадгалах, түгээхэд чухал ач холбогдолтой. Алтай ятгатай туулийг 1400 жилийн дараа дахин эгшиглүүлсэн нь Монголын хөгжмийн түүхэнд онцгой үйл явдал болсон. Тэрбээр амьд өвийг эрдэм шинжилгээний түвшинд судлах цогц арга зүй боловсруулж, Монгол туулийн үечлэлийн онолыг шинээр дэвшүүлэн 2022 онд докторын (PhD) зэрэг хамгаалсан. Монгол, Төв Ази, Сибирийн аман өвийг харьцуулсан судалгааг олон улсын түвшинд хийж, эрдэм шинжилгээний томоохон хувь нэмэр оруулсан. Түүний хөдөлмөрийг олон улсад өндөрөөр үнэлж, Испанийн “Дэлхийн маэстро” цол, Дэлхийн угсаатны хөгжмийн Гран при, Дэлхийн Ардын Урлагийн Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при”, “Соёлоор танигдсан хүн” зэрэг нэр хүндтэй шагналуудыг олгосон нь 40 гаруй орны шилдэг өв тээгчдээс шалгарсан бодит амжилт юм. Эрдэнэцогтын Баатаржав нь ЮНЕСКО-д бүртгэгдсэн Монголын биет бус соёлын өвүүдийн аман эх сурвалж, хөгжмийн тайлбар, зан үйлийн судалгаа, нотолгоо материал бэлтгэхэд албан ёсоор оролцож, Монголын өвийг олон улсын түвшинд үнэн зөвөөр бүртгүүлэхэд чухал хувь нэмэр оруулсан. Тэрбээр АНУ, Европ, Ази, Австралийн нэр хүндтэй их сургуулиуд, судалгааны байгууллагуудад уригдан лекц, амьд тоглолт, сургалт явуулж, Монголын язгуур өвийг 5 тивийн 100 гаруй улсад амьд эхээр нь сурталчилсан. Үүний зэрэгцээ 8 ном, 20 гаруй эрдэм шинжилгээний өгүүлэл нийтлүүлж, залгамж халааг бодитоор бий болгосон тогтолцоог бүрдүүлсэн. Дээрх баримт, бодит үр дүнд үндэслэн Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Монголын соёлын биет бус өвийг амьд хэлбэрээр хадгалж, сэргээн хөгжүүлж, дэлхийд үнэн зөвөөр таниулахад онцгой хувь нэмэр оруулсан тул “Оны шилдэг өвлөн уламжлагч” цол, шагналд нэр дэвших бүрэн үндэслэлтэй гэж үзэж байна.

Доор “Оны шилдэг өвлөн уламжлагч” цол, шагналын шалгуур үзүүлэлт тус бүрээр, таны өгсөн баримтад яг тулгуурлан боловсруулсан албан ёсны тодорхойлолтыг шалгуур бүрийн доор тусад нь гаргалаа. Энэ хэлбэр нь шалгаруулалтын комисст хамгийн ойлгомжтой, нотолгоонд суурилсан байдаг.

Соёлын өвийг эзэмшсэн түвшин, чадвар Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Монголын язгуур аман өв болох тууль, хөөмэй, цуур, уламжлалт хөгжмийн зэмсгийг жинхэнэ уламжлалаар, өндөр түвшинд эзэмшсэн өв тээгч юм. Тэрбээр 37 жилийн турш тасралтгүй амьд хайлалт, тоглолт, зан үйл, сургалтын хэлбэрээр уг өвийг хэрэгжүүлж ирсэн нь түүний ур чадварын түвшинг бодитоор нотолж байна.

Бүтээл туурвилын жагсаалт\онуудаар

- 1994** “Товшуур, икэл, цуур хөгжмийн онцлог, хийх аргачлал” ном (эрдэмтэн доктор профессор Лха.Туяабаатарын хамт)
- 1999** “Арван гурван Алтай ханы аялгуу” цомог
- 2000** “Олон ястаны өлгий” CD
“Аргил цагаан өвгөн” мөчлөг тууль (бүрэн эхээр нь хайлав), Кызыл хотноо бичүүлэв.
- 2001** “Баян цагаан өвгөн”, “Хүрэл алтан дөш” туульсаа хайлж (эрдэмтэн Лха.Туяабаатарын хамт) Алтан сан хөмрөгт бичүүлэв.
- 2002** “Хүдэр мөнгөн тэвнэ” туулиа хайлж бичүүлжээ.
- 2003** “Бужин даваа хаан” (Элистэй) туулиа бүрэн эхээр хайлж соронзон хальсанд оруулжээ.
- 2004** судлаач А. Кристин (АНУ), Ц.Цэвгээгийн хамт “Урианхайн түүхэн хөгжим” бүтээл хийхэд оролцов.
Товшуур, цуур, икэл хөгжим хийх, цэгдэг, сэвгэр дээл хийх цехийг анх санаачилж 60 ширхэг цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийж Ховд, Баян-Өлгийн сумуудын ардын авьяастнууд болон орон нутгийн музейд хэрэглэгдэхүүн болгожээ.
- 2005** Эрдэмтэн Б.Катуугийн хамт “Алтай Чингэл баатар” туулийг гар бичмэлээс нь сэргээж ЭШ-ны эргэлтэнд оруулжээ. Урианхайн “Хурган чих” хөгжмийг нүүдэлчин соёлын зан үйл, шашин судлаач Ш. Сүхбатын хамт ЭШ-ны эргэлтэнд оруулах эхний алхмыг хийсэн.
- 2006** Тууль судлаач эрдэмтэн, доктор, профессор Б.Катуугийн хамт “Хоо Живэрт, Баян-Алтайн удмын туульчдын хайлдаг далд сүмэлж ёсны зарим туульс” номын эхний ботийг судалгааны зорилгоор эмхэтгэн боловсруулжээ.
- 2007** Японы хааны ордоны музейд тогложээ
Америкийн хүн судлаач Жеймс Крижтины хамт “Уулын цуурай” авиан судалгааны хөтөлбөр хэрэгжүүлжээ.
Америкийн судлаач Эндрю Колвелийн хамт “Хүннү аялгуу” CD
- 2008** “Алтайн цуур” ном (Францын эрдэмтэн М.Санторогийн хамт)
“Атай таван тэнгэрийн тахилга” баримтат кино (Магистер Бужима Санторогийн хамт)
“Алтайн аялгуу” ном (нэрт Бөө судлаач Ш.Сүхбатын хамт)
- 2009** Тууль, хөөмий, цуурын “Алтан язгуур” цомог
- 2010** “Монгол Урианхайн Хөөмий” түүхэн баримтат киног ШУА-ийн хэл шинжлэлийн хүрээлэн, Нүүдэлийн соёл иргэншлийг судлах хүрээлэнгийн эрдэмтэд болон Азийн бөөгийн холбоо, “Их хөгсүү” холбоотой хамтран хийлээ.
- 2011** Шведын дуучин, зураач Малин Шверижийн хамтаар Ириландын Саами үндэстэн нүүдэлчдийн өвөрмөц дуу, Якутын гүүргий, Индианы цоргот хөгжим, Алтайн нурууны бөлбөөлөх урлагийн зарим содон онцлогийг гаргасан цомгийн эх бэлджээ
- 2012** 1996 оноос хойш хайлсан Алтайн баатарлаг 13 туульсаа эмхэтгэж CD хийж ШУА-ын хэл зохиолчийн хүрээлэнгийн дуу авианы танхим, Соёлын өвийн төвд судалгааны хэрэглэгдэхүүн болгон өгчээ.
- 2013** АНУд тоглолтоо хийж, Харвардын их сургуульд тоглож, лекц уншиж, их сургуулын музейд үе дамжиж ирсэн хөгжмүүд нь тавигдав.

ХИЙЖ ГҮЙЦЭТГЭСЭН АЖЛУУД, ЗАРИМ ОНЦЛОХ ТОГЛОЛТУУД

1992-1996 нийт Монгол туургатнуудад “Хамаг Монгол” тоглолт

- 1996** “Азийн аялгуу” тоглолт, лекц, Ташкент хот
- 1997** “Чингисийн үр сад” аялан тоглолт, Японы 28 хот
- 1998** “Элсний нүүдэл” аялан тоглолт, Сингапур, Индонез
- 1999** “Монгол Урианхай ёс заншил” эрдэм шинжилгээний хурал, Ховд хот
- 2000** “Аргил цагаан өвгөн” мөчлөг туулиа бүрэн эхээр нь хайлж соронзон хальсанд бичүүлэв
- 2001** “Хамаг Монгол”, “Өрлөг Зэлмэ” тоглолт, Польш, Болгар, Турк улс
Олон улсын хоолойн дууны наадам, Финлянд улс, Хэлсинг хот
- 2002** “Монгол Хүннүгийн Хөөмий, Цуурын гайхамшиг” аялан тоглолт, Араб, Турк улс
- 2003** “Алтан Ханасын” цуурын хөгөлгөө уулзалт, семинар
- 2004** Оросын “Батыхан” групптэй хамтран Египетед хийсэн соёлын арга хэмжээнд “Сүбээдэй” тоглолт хөтөлбөртэй оролцож “**Бөх Алтан Нудрам**” туулиа хайлжээ
“Монгол Жангар” тоглолт, дундад Азийн орнууд, Түвд
“Хоолойн эрдэм” тайлан тоглолт, Үрэмч хот
- 2005** “Туурайн төвөргөөн” наадам
Эрдэмтэн Б.Катуугийн хамт “**Алтай Чингэл баатар**” туулийг гар бичмэлээс нь сэргээж аудио бичлэгтэй нь ЭШ-ны эргэлтэнд оруулжээ.
“Эртний Ази” Фестиваль, Шанхай хот
“Монгол, Хүннү, Урианхай” аялан тоглолт, Япон улс, Токио, Осака хот
- 2006** Ховог сайрын “**Жангар**” туулийн хурал
Бад Эзеннерийн Обертон фестиваль, ХБНГУ
Азийн Бөөгийн холбооны 10 жилийн ойд зориулсан олон улсын хурлын ерөнхий зохион байгуулагчаар ажиллажээ.
Ховдын “**Алтайн туульс**” хөөмийн наадам
- 2007** “**Айдос**” наадам, симпозиум, Алма-Аты
Америкийн хүн судлаач Жеймс Анжел Крижтины хамт “**Уулын цуурай**” авиан судалгааны хөтөлбөр
“**Мөсний фестиваль**”, Аляск, Якут
- 2009** ОХУ-ын нэрт тууль судлаач Н.Биткеевийн урилгаар Волгоград хотноо 11 бүтэн туулийг туульсын хоржин хоолойгоор хайлжээ.
- 2009** Улаанбаатарын олон улсын хөөмийн симпозиумын нээлт
Эртний **Ром Итали, Испаны** угсаа залгамжилсан хүмүүст “Эх язгуур” тоглолт, хурал
ОХУ-н Тувагийн уран бүтээлчидтэй хамтарч Сингапурд хийсэн хурал “**Самгалдай**”, тоглолт
- 2010** Ардын урлагийн 5 төрөл дээр 37 хүнд сургалт, Ховд аймаг, Мөнххайрхан сум
Ойрад Монголын ардын урлагийн анхдугаар их наадмын нээлт
Хельсингийн язгууртаны ордны хөгжим судлалын хурлын тоглолт
“**Ойрд Монголын холбооны дэд тэргүүн**”, “Хөгсүү чуулгын” нарийн бичгийн даргын үүрэгт ажилд томилогдов.
“**Шинэ хөөмийн Ассоциаци**” байгууллагатай хамтран хөөмийгөө Монголын нэрээр буцааж батлуулах “Монгол хөөмий гайхамшиг” тоглолтын язгуур эхийн нээлтийг хийжээ.

2011 “Их хөгсүү” чуулгын бүрэлдэхүүнд 12 аймгийн төв бүх сумуудаар тайлан тоглолт хийлээ.

“Дээлтэй Монгол” наадам, Улаанбаатар

Хүннү гүрний 2220 жилийн улсын баярын нээлт

ХБНГУ-д Хоолойн дуу болон хөөмийн олон улсын наадам болон Дундад зууны фестивальд оролцож, Европын Итали, Франц, Швейцарь, Бельги, Голланд зэрэг улсад “Транс Монголиа” хамтлагтай болон дангаараа Монгол урлагаа сурталчилж аялан тоглолт, хуралд оролцжээ.

Угсаатны хөгжмийн концерт, ОХУ-ын Санкт Петербург хот

ШУА-д их туульч С.Чойсүрэнгийн 100-н жилийн ойн нээлт, зохион байгуулалтын бүх арга хэмжээг ШУА-ын хэл зохиолын хүрээлэнтэй хамтран хэрэгжүүлжээ.

Үндэсний дуу бүжгийн эрдэмийн чуулгын 30 гаруй уран бүтээлчдэд модон цуур хөгжмийн шавь сургалт явуулжээ.

Угсаатны урлагийн дэлхийн хэмжээний том шагнал “Дэлхийн Маэстро” цол,

Дэлхийн угсаатны ордны эртний хөгжмийн шагналыг хүртжээ

Курилын арал, Индиан, Аляск, Якут, Сибирийн нүүдэлчдийн “Бараган” хурал симпозиум

Э.БААТАРЖАВЫН 2011 ОНООС ХОЙШ ХИЙСЭН ГОЛ АЖЛУУД

(тухайн жилийн 1-3 чухал арга хэмжээг товчлон оруулав)

2011 “Хөгсүү” чуулга, “Аса” цирктэй хамтарсан “Монгол гайхамшиг” тоглолтын нээлт (АЖ Р.Самжид, МУГЖ Х.Чапаевын хамт)

2012 “Хөгсүү” чуулгын бүрэлдэхүүнд ЗХЖШ-тай хамтарч цэрэг эх оронч хүмүүжилд нэмэр хандиваа оруулж дотоодын цэргийн 15 анги нэгтгэлд ардын урлаг соёлын тоглолт лекц хийжээ.

“Хөгсүү” чуулгын бүрэлдэхүүнд дундад Азийн орнуудаар 3 сарын тоглолт хийсний дотор Монгол улс Казахстан улсын хооронд дипломат харилцаа тогтоосны 10 жилийн ойн концерт, Халимагийн төв театр, Шатарын хотхон зэрэг чухал газруудад Монгол урлаг, соёлоо сурталчилжээ.

Монгол туургатны эрдэмтэд, соёлын зүтгэлтнүүд, шашины төлөөллүүдтэй хамтран “Чингис” уулын тахилгын нээлт

“Хөгсүү” чуулгын бүрэлдэхүүнд Европ тив болон Америк, Скандинавын орнууд, ОХУ, зэрэг олон улсын уран бүтээлчид оролцдог, 30000 үзэгчтэй “**Суломино**” фестивальд амжилттай оролцож, “**Гран при**” шагналийг хүртэж язгуур Монгол соёлоо сурталчилжээ

Монгол туульс засгийн газрын хөтөлбөрийн хүрээнд зохиогдсон “Монгол туульчдын урын сан” улсын уралдаанд амжилттай оролцож Диплом, мөнгөн шагналаар шагнуулжээ.

Францын 20 хот, Швейцарт “Гималай, Алтайн нуруу, Сибирийн ард түмнүүдийн уугуул соёл” урлагийн тайлан тоглолт арга хэмжээнүүдэд амжилттай оролцжээ.

Аризонагийн олон үндэстний зан үйлийн наадам

2013 ОХУ-ын урлагийн гавьат зүтгэлтэн, хөдөлмөрийн баатар Петер Тимофеевичтэй хамтарч тогложээ.

Улаанбаатар хотод “**Халимаг, Монголын оюуны болон эдийн соёл**” арга хэмжээнд оролцож, зохион байгуулалтыг нь хийжээ.

АНУ-гийн Ласбегас хотод олон улсын бөө мөргөлийн хуралд **“Алтан нуур”, “Атай таван тэнгэр”** аялгуу нь эгшиглэжээ.

1400 гаруй жилийн өмни **“Чүрэ”** хэмээгч туульчийн хадны оршуулгаас олдсон Алтай ятга хөгжмийг сэргээн нутагшуулах ажилд оролцож энэ хөгжим дээр **“Бужин даваа хаан”, “Бөх Алтан нудар”, “Хаан цэцэн зурхайч”, “Талын хар бодон”** туульсаа хайлснаас гадна **“Бөртэ”** хамтлагийн ахлагч хөгжмийн зохиолч Ганпүрэв, Бодонгууд Дөш хоёрын зохиосон **“Дайны бурхан”** бэсрэг туулийг Алтай хамтлагтай хамтарч хайлжээ.

АНУ-ын Веслианы их сургууль, Харвардын их сургуульд уригдан тоглож өв соёлоо хүргэсэн байна.

Стайнфорд, Берклейгийн их сургуульд Монголын урлагийн мастеруудтай тоглосон **“Монголын дуу хоолой”** тоглолтын нээлт, ЭШ-ны хуралд оролцжээ.

2014 Якутын соёлын сайдын урилгаар Монголын хөгжмийн товчоон, Алтай хамтлагийн хамт нүүдэлчдийн фестивалд оролцож тэргүүн байрыг нь хамтлагаарай авч, Нюрбай, Хангалас, Якутск хотуудаар амжилттай тогложээ.

2015 “Тэнгэрийн алтан үг” туулийг гар бичмэлээр хуучин язгуур эхээр нь холбогдох нөхдийн хамт буулгаж байна.

АНУ-ын Хавайн урлагийн хүрээлэнд дуу хуураа хүргэжээ.

БСШУЯ-ны харьяа Соёлын өвийн төвөөс онд Э.Баатаржавын хайльсан арван гаруй туульсаас **“Алтай уулын магтаал”** болон Баян цагаан өвгөн, Зул Алдар хаан, Хаан Чингэл, Хүдэр мөнгөн тэвни туульсуудыг хамтран эмхэтгэж **“Баян-Алтайн гуч Баатаржавын хайлсан туульс”** номыг хэвлэж олны хүртээл, судлаачдын гарын авлага болж байна. Сүүлийн 3 жил хэрэгжсэн Монгол туульс хөтөлбөрийн хүрээнд шавь сургалтыг үе шаттай явуулж, ирээдүйтэй шавь нарыг бэлдэж байна. Хот хөдөөгийн шавь нарыг товшуур хөгжимтэй туульс хайлуулж сургахаас гадна Алтай хамтлагийн уран бүтээлчдэд Алтай ятга хөгжимтэй сургалтыг эхлүүлж байна.

2016 “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл” тоглолтыг санаачилж, Ази, Европ, Америк тивийн 40 гаруй хотод амжилттай тоглов. Мөн энэ тоглолтын хүрээнд дэлхийн хэмжээний хөгжмийн болон дуу, бүжгийн Европ, Америкийн олон чухал фестиваль, наадам тоглолтонд **“Язгуур аялгуу”** хамтлагаараа оролцсоныг доор товчлон орууллаа.

1. Сангисляны олон улсын хөгжмийн наадмын **тэргүүн шагнал** 2016 он
2. Францын Реймсын хөгжмийн наадмын **цом**
3. Дэлхийн олон сая үзэгчтэй СИБ телевизын рекламанд тоглох эрх, шагналын хамт
4. **“Шидэт хөндийн наадам”-ын тэргүүн цом**
5. Францад зохиогдсон олон улсын **“Зуны фестиваль”-ын тэргүүн шагнал**
6. АНУ-ын Юта мужын амбан захирагчын хүндэт жуух (ОУ-ын соёлын арга хэмжээнд)
7. Дэлхийн ардын урлагийн 30-р наадмын **“Шилдэгийн шилдэг”** Гранпри шагнал
8. Дэлхийн хөөмийн холбооноос **“Оны шилдэг хөөмийч”**

2017 “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл” тоглолтын хүрээнд эх орондоо болон Өмнөд болон Латин Америк, Карибын тэнгисийн орнууд, Америкийн хэд хэдэн муж, Канадад зохион байгуулсан зарим чухал тоглолтуудыг товчлон орууллаа

1. Хойд Америкийн дэлхийд нэн ховордсон Инуйт дуучид Чарлоть, Пициулук нартай хамтарсан тоглолт хийж, баримтат кинонд оролцжээ.
2. Канад улсын 150 жилийн ойн хүрээнд зохион байгуулагдсан соёлын арга хэмжээнүүдэд оролцож Монреэль, Торонто, нийслэл Оттавагийн үзэгчдэд өв соёлоо сурталчлан хүргэжээ.

3. Нью-Йоркийн Азийн соёлын хурал, Нью-Йорк хотноо болсон Монгол туургатны олон үндэстний соёлын хурал, фестивальд зохион байгуулагчаар оролцжээ.
4. Мөн тус хотын урлагийн зөвлөл, Бруклины засгийн ордонд зохиогдсон соёлын арга хэмжээнүүдэд оролцож, Монгол өвийн сан байгууллагатай хамтран ЮНЕСКО-д бүртгэлтэй өв соёлыг сурталчлах хөтөлбөр боловсруулж, Рузвелт арал дээр **“Эргил Түргил”** туульсаа хайлжээ.
5. Пуэрто-Рикогийн угсаатны урлагийн Контемпорери музей болон Карибын тэнгисийн орнуудад болдог “The wonder of our earth”-д оролцож, Доминиканд болсон олон улсын эртний хөгжмийн наадмаас хүмүүнлэгийн соёлын үнэт зүйл бүтээгчдэд олгодог **“Юниберсаль инк реконосименто”** шагнал хүртжээ.
6. Нийт нүүдэлчдийн туульчдын хүрээнд зохион байгуулагдсан “Жангарын өв тээгчид” туульсын цуврал баримтат кинонд МҮОНРТВ-тэй хамтарч оролцжээ.
8. Монгол төрийн түүхийн музейд туульч Э.Баатаржавын “Тэнгэрийн алтан үг” туульсын үзэсгэлэн анх удаагаа нээгджээ.

Төрийн ордонд туульсаа хайлж, аялгуу эгшгээ хүргэв. Өвлийн сүүл сард туульсаа орон нутагт үе шаттай хайлжээ. ОХУ-ын ардын жүжигчин, нэрт киноны од ойн урианхан Максим Мунзукын сан, Тувагийн Соёлын урлагийн их сургуульд тоглосноос гадна Үндэсний төв музей, Хүмүүнлэгийн академи, Сергей Шойгугийн урлан үзэсгэлэн, Соёлын газар, Сүбээдэй судлалын төвтэй хамтран ажиллажээ.

Мөн угсаатны хөгжим, туульсын мартагдсан хуучин үг хэллэг, ЮНЕСКО-ын сав шим ертөнцийн танин мэдэхүйн уламжлалт ёс зүйг судлах зорилтод үндэслэн хээрийн судалгааны ажлаар 2017-2020 он хүртэл “Хоо Живэртийн нашрын жимээр” сэдэвт Ховд, Увс, Баян-Өлгий, Хөвсгөл, Шиньжаан Уйгарын Алтай, Ховог сайр аймаг, Үрэмч хот, Казакстаны Алмата, Павлодарь, Талдыкурбан, Көкшэтай, Алатауд, Киргизийн Исихкуль, Ош, Чолпоната, Каргайт, уулын Алтайн БНУ-ын Горно-Алтайск, Онгудай, Чоко дама, Тувагийн Хаадын хөндийн дурсгалт газар ажиллажээ./Цаашид жил бүр 6-9 сард хийгдэх юм./

2018 Дас Ихэр сан байгууллагатай хамтран Жангар туульс болон Монгол туульсыг судлах

чиглэлээр хамтран ажиллах үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг боловсруулсан.

2018 Биет бус соёлын өвийн наадмаар засгийн газрын шагнал “Соёлын биет бус өвийг олон улс, дэлхийд хамгийн их сурталчлан таниулсан өвлөн уламжлагч” анхны тэргүүн шагналын эзэн болжээ.

Мөн Киргиз улсад болсон Дэлхийн нүүдэлчдийн 3-р наадамд амжилттай оролцож хуучин заншлынхаа дагуу соёлоо сурталчилж, шилдэг өвлөн уламжлагчын шагнал хүртжээ.

“Дэлхийн туульс ба Жангарын хурал” олон улсын симпозиумын нээлт (туульсаар)

Өвлөн уламжлагчдын улсын анхдугаар зөвлөлгөөний нээлт (Үзүүлэх тоглолт мастеркласс)

ОХУ-ын соёлын яамнаас Хакасд зохион байгуулсан өдгөө дэлхийд хөөмийн урлаг хамгийн өндөр хөгжсөн 9 орон оролцсон ОУ-ын мэргэжлийн хөөмийчдийн уралдааны **дэд байрын** шагналыг хүртжээ.

2018 оны засгийн газрын шагнал “Оны шилдэг уран бүтээлч”, “Мөнгөн мод” шагналын эзэн болжээ.

2018 Хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлд өөрийн хайлдаг 10 гаруй туульсыг Монгол туульсын

цуврал номонд хэвлүүлэхээр бичиж боловсруулан өгсөн.

2018 “Сүбээдэйн үр сад”, “Өвөг урианхай” байгууллагыг үндэслэн байгуулав.

2019 онд туульч, цуурч, хөөмийч Э.Баатаржавын олон жилийн нөр их хөдөлмөр бүтээл, ардын язгуур урлаг, өв соёлоо олон нийтэд дэлгэрүүлэн таниулах, олон улсад сурталчлахад оруулсан хувь нэмэр болон тив дэлхийн хэмжээний наадмуудын амжилтуудыг нь үнэлж Монгол улсын ерөнхийлөгчийн зарлигаар **“Монгол улсын соёлын гавьяат зүтгэлтэн”** хэмээх төрийн дээд цол, тэмдгээр шагнажээ. Казакстаны **Нурсултан** хотод Назырбаевын нэрэмжит ордонд тэндхийн дипломат корпусынханд тоглов.

“Азийн урлагийн” “наадам, Алтай ятгын орон нутаг дахь сургалтанд зөвлөх багшаар ажиллав. 9 сард Британы **“Стоун хенж”**, **Кембрижийн их** сургуульд тоглов. Киргизэд болсон нүүдэлчдийн шашин, зан үйлийн хуралд оролцов. Их таван Алтайн сав шимийн зан, заншилтай холбоотой соёлын арга хэмжээнд оролцов.

2019 МУ-ын ГХЯ-наас “Монгол улсын соёлын элч” хэмээх эрхэм хүндэт цолыг хүртэж, соёлын консулын статуст томилогдов.

2019 Туульч Э.Баатаржавын хайлсан Жангар Гэсэрийн бүлгүүд номыг МҮОНРТ-н соёл урлагийн редакциятай хамтран эмхэтгэжээ

2020 онд

Монгол улсын ЗГ-аас батлагддаг Монгол Марк цувралд 7 алдартай өвлөн уламжлагчдын хамт бүтээл нь тавигджээ. Мөн Монголын үндэстний уран зохиолын гурван оргилуудын хоёр нь болох **“Гэсэр”**, **“Жангар”** туульсын арав гаруй бүлгийг МҮОНТВ-ын Алтан сан, соёл урлагийн редакцын урилгаар 2 жил гаруй дамнуулан хайлж ном бүтээл болж хэвлэгджээ. Хөл хорионы жил Монгол орныхоо олон уул усанд очиж байгаль сав шим орны зан үйлээ хийж ирлээ. Мөн Жаргалант хайрхны Өмнөхийн амны олдвор болох Алтай ятгыг нутагшуулах ажилд гуравдах жилдээ амжилттай яваад ирж байна.

2020 оны 4 сард Дорнод аймагт Их хар сүлдний тахилгын зан үйлийг сэргээх ёслолд оролцсон.

2020 оны 4 сард Монгол төрийн туульс **“Мөнх сайхан төрт Алтан Торц”** туулийг эзэн Чингисийн төрсөн нутаг Хэнтий аймагт хайльсан.

2020 оны сард Бурхан Халдун уулын тайлгад Монгол бөөгийн **“Тэнгэр”** төвийнхөнтэй хамт оролцсон.

2020 оны 6 сард Ази Европ тивд тэмээн аялалыг зохион байгуулж байгаа Байгальмаатай хамтран **“Монгол давалгаа”** соёлын контент бүтээх аяныг Өмнөговь аймгийн сумдаар зохион байгуулахад хамтарч оролцлоо.

2020 оны 8 сард Хөвсгөл аймгийн аялал жуулчлалын газрын **“Далай ээж”** компани, Өвөг урианхай холбоо, Чандмань-Эрдэнэ сумын засаг даргын ТГ-тай хамтран Өрлөг Зэлмэ уул, Алангуай хатны цогцолборт Ариг урианхайн өв соёл ЭШ-ны хурлыг 3 хоног зохион байгуулсан.

2020 оны 9 сард Хэрлэн гол, Хордил Сардиг, Дархадын хотгорын байгалийн цогцолборт газарт **“Монгол Давалгаа”** соёлын арга хэмжээний хүрээнд өв соёлын дүрс бичлэг, шингээлтийн ажлыг хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран зохион байгууллаа.

2020 оны 10 сард Юнескогийн Байгаль сав ертөнцийн тухай мэдлэг заншлууд хэмээх категорын заалт, Уулс овоо тахих зан үйлийн хүрээнд Монгол хөгжмийн товчоон, Археологийн хүрээлэн, Алтай хамтлагийн хамт Алтай ятгын 3-дах тахилга мөн уг ятгыг орон нутагт нутагшуулах сургалтыг хийж ирсэн.

2020 оны 11-12 сард ард түмний соён гэгээрэлд зориулж Хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлтэй хамтран Монгол ардын баатарлаг үлгэр цувралын хүрээнд өөрийн өв урын сангаас хуучны болон дундад эртний гаралтай 25 үлгэрийг бичиж буулгаад байна.

2021 оны 9 сард Юнескогийн Байгаль сав ертөнцийн тухай мэдлэг заншлууд хэмээх категорын заалт, Уулс овоо тахих зан үйлийн хүрээнд **“Хутагт хувилгаат сан”** байгууллагатай хамтарч Халх голын Бурхантын хөндий, Буйр нуурын сав газар хоёр үндсэн тахилгыг хийлээ.

2021 оны 8 сард **“Сутай”** уулын төрийн тахилгад уригдаж, **“Баян цагаан өвгөн”** туульсаа хайлж Алтайн арван гурван овооны тахилгыг бүтнээр хийв.

2021 “Эртний туульсад нэр нь дурдагддаг газар орноор хээрийн судалгаа, зан үйл”-ийн ажлыг 6 сараас 10 сар хүртэл 4 үе шаттайгаар 3 сар хийж нийт 11700км замыг туулж ирсэн байна.

2021 Азийн энэ оны шилдэг бүтээн байгуулалтаар шалгарсан “Мөсөн өргөөний нээлт”-ийг баатарлаг туульсаа хайлж нээв.

2021 Э.Баатаржавын дээд өвөг Баян-Алтайн туульчдын Алтан сүмэлж ёсны болон дундад эртний туульсаас монгол төрийн ордонд залагджээ.

2021 Монгол бахархлын өдрөөр “Аргил цагаан өвгөн” туульсыг төрийн гурван өндөрлөгийн тэргүүн болон албаны бусад хүмүүст бүтнээр хайлав.

2022 Жангарын “Авланга хаан”, “Далан хааны бөлөг”-ийг МҮОНРТВ-тэй хамтран Ховд, Говь-Алтай аймгийн нутагт хайлж бичүүлэн, твитер зүүлтийн хамт дүрсжүүлэн олон нийтэд түгээн дэлгэрүүлсэн байна.

2022 “Наран хаан” хөвүүн туульсыг Монгол төрийн ордонд хайлав.

2022 “Монгол шуудан” компани, “Их монголын хутагт хувилгаад сан” байгууллагуудтай хамтран “Галдан хаан”-ы маркийн нээлт, мөн Өөлдийн таван шүтээний тахилга, арван гурван санд хамтарч оролцожээ.

2022 “Монгол туулийн үечлэл” сэдвээр (ph)докторын зэрэг хамгаалсан.

2022 Ардын хувьсгалын 100, 101 жилийн ойн Монгол төрийн наадмын нээлтийг хийсэн.

2022 Улаанбаатарын “Нүүдэлчин” олон улсын наадмын ерөнхий зөвлөхөөр ажиллав.

2022 Дэлхийн шилдэг “National geography”, “Discovery” зэрэг дэлхийн 7 продакшины Монголд хийсэн айлчлалд оролцож тоглов.

2022 Ховд хотод зохиогдсон “Цайны зам” наадамд ерөнхий шүүгчээр ажиллаа.

2022. Чингэлтэй хайрханы тахилгыг “Язгууртан Монгол” байгууллагатай хамтарч хийв. (10 сар

2022. МҮОНТВ тэй хамтран “Туульсын зам” цуврал нэвтрүүлгийн орон нутагт хийсэн дугаарт ажиллав

(10 сар)

2022. 12 сар Энэтхэгийн Дели хотод болсон олон улсын туулийн хуралд хувиараа зардлаа зохицуулж улсаа төлөөлж амжилттай оролцож, “Махабхарита” туульсын судлаачидтай харилцаа тогтоож, хамтран туршлага солилцож ирсэн.

2022 Сингапур улсад өв соёлоо сурталчлан таниулсан.

2022 оны 12 сард төв Азийн туулийн симпозиумд “Аваргасын орны өвөг туульс” сэдвээр илтгэл тавьж, концертыг нь МУГЖ Энхгэрэлтэй хамтран найруулсан.

2023 он. Энэтхэг улсын Дели хотод болсон олон улсын туульсийн хуралд эх орноо төлөөлөн амжилттай оролцож, хувийн зардлаа зохицуулж, судлаачидтай харилцаа тогтоосон “Махабхарита” туульс, хамтдаа туршлагаа хуваалцсан. 2023 Сингапурт өв соёлоо сурталчилсан

- “Мөнх сайхан төрт Алтан Торц баатар” туулийн Долоон Бурхантын бүлэгийн зураг авалт бүтэн бичлэг/Хэнтий аймгийн Биндэр, Мөнгөнморьт, Цэнхэрмандал сумуудад МҮОНРТ-ын соёл урлагийн редакцын хамт
- /Говь-Алтай аймагт зохион байгуулагдсан МУСГЗ Э.Баатаржавын нэрэмжит туульс хайлах уралдаан
- Галдан Бошгот хааны онгон шүтээний тайлга тахилгын ерөнхий найруулагч
- Говь-Алтай аймаг байгуулагдсаны 100 жилийн ойн нээлтийн арга хэмжээнд монгол туургатны туульчдын хамт тууль хайлсан.
- Дэлхийн монголч эрдэмтдийн 12-р их хуралд төлөөлөгчөөр уригдаж илтгэл тавьсан
- ОХУ
- МУ-ын ЕТГ-аас зохион байгуулсан Таван Богд уулын тахилгын ЭШХ-д Алтай магтаал сэдвээр илтгэл тавьсан.
- “Нью-Йорк хотод хийх соёлын ажлын багийн гишүүдтэй хийх онлайн уулзалт”(Тус хотод тоглолтыг хамтран зохион байгуулах албан байгууллага, хамт олон хувь

хүмүүстэй онлайн уулзалтыг хийж, техникийн зөвлөлгөөнийг хийсэн).2023 оны 4 сарын 5.Нью-Йорк хот. Манхатен дүүрэг

- “Цагийн шалгуурыг туулсан Монгол өв соёл” нэртэй тоглолт НҮБ-ын суурин төлөөлөгчийн газарт. . 2023.4.07
- “Explorers Club” ротари Клубын ОУ-ын хурал 2023.4.22
- Нэрт сэтгүүлч , продюссер Эйлиний эрхлэн гаргадаг цахим сэтгүүлийн “Heritage” буланд ярилцлага өгсөн 2023.4.23
- “Төв Азийн эртний хөгжим” лекц тоглолт 2023.4.24
- “Монгол язгуур” концерт 2023.4.26
- Дэлхийн марафон гүйлтийн холын зайн үнэмлэхүй аварга”-ын тэмцээний сурталчилгаанд хөөмий, цуур, хэл хуур, бит боксын төрөл, чиглэлээр сурталчлан оролцов. 2023.4.17-27
- “Jew harp with beatbox”хөгжмийн импровизаци 2023.5.03
- Монгол язгуур” урлагийн тоглолт, студын бичлэг 2023.5.03
- Олон улсын хүрээлэн байгаль орчны “Shale Network Workshop” чуулганд уригдан оролцож, албан ёсны нээлтэнд тууль хайлж, дудар чашгын зан үйлийг сурталчилж оролцов. 2023.5.03
- Nigara falls Ethnic day Фенсилвани мужийн хил залгай орших Ниагаригийн хүрхрээн-ий орчмын газар нутагт энэ удаа очиж, өв соёлын зан үйл хийлээ. Мөн угтал тууль болох “Алтайн магтаал”-ыг бүрэн эхээр нь хайллаа. 2023.5.21
- Вашингтон хотын түүхэн дурсгалт газруудаар тоглож, Монгол үндэсний дээл хувцсаа сурталчилж тайлбарлах, “Монгол ёс заншлаа сурталчлах өдөрлөг”-ийг “Mer” байгууллагыг үүсгэн байгуулагч Урнаагийн хамт зохион байгуулав.
- Монгол өв” лекц, тоглолт, асуулт хариулт гэсэн гурван үе шаттай өдөрлөгийн түвшинд зохион байгуулсан. “Гроу Монголия” Вашингтон 2023.5.25-27
- **Вашингтон** хотын төвийн дүүргүүдэд **“Монгол үндэсний хувцас сурталчлах , дугаралтын техник үзүүлэх өдөрлөг”**-ийг зохион байгуулав.Уг өдөрлөгийг тэнд оршин суугч Г.Урнаатай хамтран зохион байгуулсан. 2023.5.27
- Америкийн соёл спортын мэдээлэлийн “Ньюсь” сувагт монгол хөөмийн тухай товч яриа өглөө. 2023.5.27
- Будапешт хотын хөгжим судлаачид, соёлын зүтгэлтнүүд, залууст тоглосон баярын концертын нээлтэнд монгол ардын хөгжмийн зэмсгийн “мастер класс” үзүүллээ.2023.6.11.
- Будапешт хотын хотын эзэн хааны ордны дотор задгай талбайд болсон тоглолтонд **Америк, Гүрж-ийн уран бүтээлчдийн хамт тоглож оролцлоо. 2023.6.13**
- Будапешт хотын **“Баатруудын талбай”**-д болсон шоуны нээлтийн тоглолтонд тоглолоо.**2023.6.14 Будапешт**
- **Дунай Карнавал**-ын хүрээнд улсын төв музейд болсон тоглолтонд цуур тоглож, ардын хөгжимчин **П.Болормаа** дудар, чашга хөгжмийг хоршиж тоглосон **“Хэлхээ аялгуу”** эгшиглүүлээ 2023.6. 17 **Будапешт**
- **“Унгар улсын төрийн сүлдний 200 жил”**-ийн арга хэмжээний хүндэтгэлийн тоглолтонд тус улсын үндэсний дуу бүжгийн чуулгын дуучид, магтаалч бүжигчдийн хамт нээлтийн арга хэмжээнд оролцов 2023.6. 18 **Будапешт**

Унгар улсад зохион байгуулагдсан **“Дунай Карнавал”, “Унгар улсын төрийн сүлдний ой”** арга хэмжээнүүд 8 хоног үргэлжилж Монгол улсын уран бүтээлч, өвлөн уламжлагч бид **“Чэйн Бридж”** шагналыг олон улсын уран бүтээлчдийн өмнө ёслол төгөлдөр гардан авлаа. 2023.6. 19 БудапештЭ.Баатаржавын 2024 онд хэрэгжүүлсэн үйл ажиллагааны дэлгэрэнгүй тойм

2024 оны 1 дүгээр сар

- **“Дэлхийд тархсан монгол өв соёл”** сэдэвт эрдэм шинжилгээний хуралд оролцов. Чингис хааны музейд зохион байгуулагдсан уг хуралд **“Чингис хааны тухай таван дууны учир”** сэдэвт илтгэл тавьж, Чингис хааны үеэс уламжилсан аман өвийн ховордлын асуудлаар санал бодлоо солилцов.

- ОХУ-ын Элчин сайдын МУЭИС-д хийсэн албан ёсны айлчлалын үеэр Монгол Улсын Эрдмийн Их Сургуулийн Ельцины танхимд болсон хамтын ажиллагааны хуралд оролцож, Ельцины нэрэмжит номын санд төрийн ёсны туульсаас хайлж, соёлын танилцуулга хийв.
- Улаанбаатар хотод МУСГЗ хөгжим урлаач Байгальжавтай хамтран “Монгол цуур” цахим сургалтыг албан ёсоор эхлүүлэв. Мөн “Хүннү фэйшн”-тэй хамтран цахим сургалтын программ боловсруулж, 80 гаруй цуур хөгжим үйлдвэрлэн сургалт, өвлөн уламжлалд ашиглалтад оруулав.

2024 оны 2 дугаар сар

- Ховд аймгийн ЗДТГ-тай хамтран “Жангар” туулийг бүрэн эхээр нь хайлж, нутгийн 270 гаруй иргэн хамрагдсан соёлын арга хэмжээг зохион байгуулав.
- МҮОНРТ-д зориулан “Монгол ардын баатарлаг туульс” сэдэвт 11 ангит нэвтрүүлэг бэлтгэж, цагаан сарын өмнө цувралаар нэвтрүүлэв. Уг төслийн хүрээнд өвөл, зуны улиралд бүтэн жилийн турш зураг авалт хийсэн.

2024 оны 3 дугаар сар

- Нийслэлийн гурван дүүрэгт “Алтан өв” соёл гэгээрлийн ажлыг 3 үе шаттайгаар зохион байгууллаа. Шадар сайд С.Амарсайханы дэмжлэгтэйгээр “Монгол ёс уламжлал” сэдвийг олон нийтэд таниулж, Налайх дүүргийн 400 гаруй иргэн хамрагдав.
- Чингис хааны музейд, Ерөнхийлөгчийн Тамгын Газрын дэмжлэгтэйгээр “Зургаан түмэн настай Зул Алдар хаан” туулийг бүрэн эхээр нь хайлж, 180 гаруй үзэгч оролцсон арга хэмжээг зохион байгуулав.

2024 оны 4–5 дугаар сар

- Австрали улсын Сиднейн их сургууль, Камбера хотын соёлын байгууллагуудтай хамтран ажиллав. Цуур тоглолт, судалгааны илтгэл тавьж, Австрали тивийн уугуул иргэдтэй хамтарсан соёлын арга хэмжээнд оролцов. Олон улсын эртний хөгжмийн наадамд амжилттай оролцож, 750–800 үзэгч хамрагдав.
- Ховд аймгийн Дуут суманд “Аргиль цагаан өвгөн” туулийг хайлж, 430 гаруй иргэн оролцсон.

2024 оны 7 дугаар сар

- Үндэсний их баяр наадмын нээлтэд оролцож, 26 хоногийн нэгдсэн бэлтгэлд хамрагдан, улс даяар цацагдсан нээлтийн үйл ажиллагаанд оролцов.
- “Алаг сүлдний тахилга”-ыг “Тайгам Алтай” групптэй хамтран 4 үе шаттайгаар зохион байгуулж, 600 гаруй хүн оролцов.
- “Монгол Алтайн өв соёл” арга хэмжээг “Покит трабел” ХХК-тай хамтран зохион байгуулж, давхардсан тоогоор 100 гаруй хүн хамрагдав.
- Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын Газрын хүрээнд Бурхан Буудай, Таван богд, Суварга хайрхны тахилга-д зан үйл, ёс уламжлалын зөвлөгч, тахилч туульчийн үүрэг гүйцэтгэв.

2024 оны 7–8 дугаар сар

- **Галдан бошигт хаан мэндэлсний 380 жилийн ойд** зориулсан нээлтийн зан үйлийг Ховд аймагт гүйцэтгэж, аймгийн бүх сумаас ирсэн иргэд оролцов.

2024 оны 9 дүгээр сар

- **“Туульд гардаг газар усны нэрсийн хээрийн судалгаа”-г** зохион байгуулж, Говь-Алтай, Ховд, Баян-Өлгий, Завхан, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Хэнтий аймгийн нутгийг хамруулан судалгааг гүйцэтгэсэн.

2024 оны 10 дугаар сар

- Увс аймагт нэрт туульч Парчин гуайн хайлдаг **“Бум эрдэнэ” туулийг** сэргээн хайлж, уг туулийн өдөрлөгийг зохион байгуулсан. **10 гаруй жилийн судалгаа, бэлтгэлийн үр дүн бөгөөд 300 гаруй хүн** оролцов.

2024 оны 11 дүгээр сар

- **Жангарын олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд “Алтай хэлт ард түмний эртний соёлын онцлог”** сэдэвт судалгааны илтгэл тавьж, хэлэлцүүлэгт оролцов.

2024 оны 12 дугаар сараас 2025 оны 1 дүгээр сар

- Африк тивийн **9 улсаар 40 гаруй хоног** аялан тоглож, Масая омгийнхон, Мадагаскарын хөгжмийн продюсер Катрина Хэйнз зэрэгтэй хамтран зан үйл, тоглолт, соёлын арга хэмжээг зохион байгуулав. Мөн Грек, Египет, Швейцар улсад соёлын хөтөлбөр хэрэгжүүлж, **7000 гаруй хүнд монгол өв соёлыг сурталчилсан** бөгөөд **Африкийн соёлын байгууллагын шагналаар шагнагдсан.**

2024 оны дээрх үйл ажиллагаанд:

Нэг арга хэмжээнд **100–3000 хүн** оролцсон бөгөөд давхардсан тоогоор **дотоод, гадаадын 50,000 гаруй хүн** үзэж, сонирхож, хамрагдсан байна.

Мөн: Долоо хоног бүр дэлхийн өнцөг булан бүрт буй монголчууд, Улаанбаатар хот болон орон нутгийн шавь нартаа **тууль, цуур, хөөмийн тогтмол сургалтыг** тасралтгүй явуулж байна.

2025 онд гүйцэтгэсэн эрдэм шинжилгээ, урлаг, уламжлал, сургалтын ажлын нэгдсэн жагсаалт

1. **2025.01 сар** – “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл – V” аялан тоглолтыг Хонконг, Сингапур, Австрали, Африкийн 9 улс, Швейцар, Грек, Египет зэрэг орнуудад зохион байгуулж, монгол туулийн айзамт хайллага, уламжлалт зан үйл, танин мэдэхүйн лекцийг танилцуулсан. Нийт 3000 гаруй үзэгч хамрагдсан.

(Чиглэл: Урлаг, соёлын дипломат)

2. **2025.01.07, УБ** – “Эртний монгол хийц” загварын шоуны нээлтэд “Баян цагаан өвгөн” туулийг хайлж, 300 орчим үзэгчид толилуулав.

(Чиглэл: Урлаг)

3. **2025.01.23, УБ** – “Онгод шүтээн, Монгол туульсын шүтэлцээ” сэдэвт танин мэдэхүйн өдөрлөгийг Бат-Өлзийтэй хамтран зохион байгуулж, 200 гаруй оролцогч хамрагдав.

(Чиглэл: Сургалт, уламжлал)

4. **2025.02.01, УБ** – МҮОНРТ-ээр цацагдсан Жангар туулийн нэвтрүүлэгт оролцож, Хүн театр, Дас ихэр сан, МҮОНРТ-тэй хамтран уламжлалт туулийг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр сурталчлав.

(Чиглэл: Урлаг, олон нийт)

5. **2025.02.10, Ховд аймаг, Дуут сум** – “Монгол туульсын язгуур голомт” лекц уншиж, “Зул алдар хаан” туулийг бүрэн хайлж, 400 орчим оролцогч хамрагдав.

(Чиглэл: Урлаг, түүх)

6. **2025.03.02, УБ** – Чингис хааны музейн алтан хөшөөний нээлтийн ёслолд “Мөнх сайхан төрт алтанторц” туулийг хайлж, 500 гаруй оролцогчтой төрийн арга хэмжээнд оролцов.

(Чиглэл: Урлаг, төрийн ёслол)

7. **2025.04.01–10, Дархан, Орхон, Хөвсгөл** – Сүбээдэй жанжны мэндэлсний 850 жилийн ойд зориулсан лекц, тоглолтыг зохион байгуулж, 1000 орчим оролцогч хамрагдав.

(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ, урлаг)

8. **2025.04.25, Узбекистан** – Олон улсын “Багши туулийн наадам”-д Монгол Улсыг төлөөлөн ОУ-ын шүүгчээр ажиллав. Шилдэг сайн ажилласан шүүгчдийн тоонд багтаж диплом, баярын бичгээр шагнуулав.

(Чиглэл: Олон улсын соёлын төлөөлөл)

9. **2025.04 сар, Киргизстан** – Олон улсын туулийн бага хуралд “Эртний монгол тууль”-ийн бүтэц” сэдвээр илтгэл тавив (150 орчим оролцогч).

(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

10. **2025.04.5 УБ** – Мандал сантай хамтран “Зул алдар хаан” туулийн бүтэн хайллагыг зохион байгуулж, 300 орчим үзэгч хамрагдав.

(Чиглэл: Урлаг)

11. АНУ-ын Нью-Орк, Санфранциско хотуудад өвөө сурталчилж ирсэн.

2025.04.8-25

12. **2025.05.06, Дундговь** – “Монгол туулийн зан үйл” өдөрлөг зохион байгуулж, зан үйлийн үзүүлбэр, бүтэн хайллагыг 250 орчим хүнд хүргэв.
(Чиглэл: Уламжлал)

13. **2025.05.22, Сүхбаатар** – МУАЖ Ш.Чимэдцэеэгийн эрдэм шинжилгээний хуралд “Уртын дуу–тууль”-ийн уялдаа холбоо” сэдвээр илтгэл тавив (200 оролцогч).
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

14. **2025.05.25, Ховд аймаг, Манхан сум** – “Алтай ятгын тахилга” зан үйлийг гүйцэтгэж, 300 орчим хүнийг хамруулсан уламжлалт арга хэмжээ зохион байгуулав.
(Чиглэл: Уламжлал)

15. **2025.05.29, УБ** – Улсын Их Хуралд болсон “Монгол өв уламжлал” арга хэмжээнд лекц уншиж, концертын хөтлөлт хийв (400 оролцогч).
(Чиглэл: Урлаг, олон нийт)

16. **2025.06.12, КУДС** – Урлагийн менежментийн чиглэлээр эрдмийн ажил хамгаалж, магистрын зэрэг хамгаалав.
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

17. **2025.07.21, Увс аймаг** – Аймгийн 100 жилийн ойд зориулан “Бум эрдэнэ” туулийг бүрэн хайлж, 1000 гаруй үзэгч хамрагдав.
(Чиглэл: Урлаг)

18. **2025.07.25, УБ** – “Монгол соёлын дипломат” сэдэвт судалгааны ном бичиж дуусгав.
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

19. **2025.08.01, Киргизстан** – Олон улсын нүүдэлчдийн хуралд тууль зүйн судалгааны илтгэл тавив (300 оролцогч).
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

20. **2025.08.11, Ховд** – Соёл, шашны их хуралд “Алтай магтаал” сэдвээр илтгэл тавив (150 оролцогч).
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

21. **2025.08.15, УБ** – Олон улсын санхүүчдийн хуралд “Гал улаан бодон” туулийг бүрэн хайлж, хөтлөгчөөр ажиллав (1000 оролцогч).
(Чиглэл: Урлаг)

22. **2025.09 сар, УБ** – Богд хан уулын улсын тахилгын ёслолд уламжлалт туулийн хайллалт үйлдэв (500 оролцогч).
(Чиглэл: Уламжлал)

23. **2025.09 сар, Баян-Өлгий, Ховд, Говь-Алтай** – Сүбээдэй жанжны ойд зориулсан баруун бүсийн лекц, тоглолтыг зохион байгуулж, 800 орчим оролцогч хамрагдав.
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ, урлаг)

24. **2025.06–12 сар, УБ. Төрийн тууль болох «Мөнх сайхан төрт АлтанТорц» туулийн бүтэн эхийг соёлын бүтээлч сард зориулан 4 сарын хугацаанд бичиж, хянаж, редакцлан хэвлэлтэд бэлтгэн, ном болгон хэвлүүлэв.**
(Чиглэл: Судалгаа, соёлын өвийн бүтээл)

25. **2025.10.16, Энэтхэг** – “Монгол туулийн цаг хугацааны онцлог” сэдэвт эрдэм шинжилгээний өгүүлэл олон улсын сэтгүүлд хэвлэгдэв.
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

26. **2025.10 сар, Хэнтий аймаг** – Бурхан Халдун уулын төрийн тахилгын хүрээнд “Алтан Торц” төрийн туулийг хайлав (200 оролцогч).
(Чиглэл: Уламжлал)

27. **2025.11 сар, Дорнод аймаг** – “Агтан хүрээт” наадамд оролцож, алаг сүлд цэнгүүлэх болон тахилгын зан үйл гүйцэтгэв (300 оролцогч).
(Чиглэл: Уламжлал)

28. **2025.11 сар, УБ** – “Есөн туг” эрдэм шинжилгээний хуралд “Чингис хааны үеийн туульс” сэдвээр илтгэл тавив (500 оролцогч).
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ)

29. **2025.11.23, УБ** – Ерөнхийлөгчийн зарлигийн дагуу “Алтай Чингэл” туулийн бүтэн хайллатыг зохион байгуулж, 70 орчим үзэгч хамрагдав.
(Чиглэл: Урлаг)

30. **2025.09.28–11.20** – Улаанбаатар, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Ховд аймагт шавь сургалт зохион байгуулж, монгол тууль, цуурын сургалт явуулав.
(Чиглэл: Сургалт)

31. **2025 он, УБ** – Магистрын түвшний оюутнуудад соёлын өвийн судлал, өвлөн уламжлуулах зүй тогтол сэдвээр хичээл заав.
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ, сургалт)

2025 он турш, Говь-Алтай аймаг – 2021 оноос эхлэн 1300 гаруй жангарч хүүхдийг бэлтгэх сургалтыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэв.
(Чиглэл: Өвлөн уламжлалт сургалт)

32. **2025 он, УБ** – Консерваторийн Ардын хөгжмийн ангид багшилж, ерөөл, магтаал, морины цол, товшуур, хэл хуур, аман билгийн уялдаа холбооны хичээл заав.
(Чиглэл: Дээд боловсрол)

33. **2025 он, УБ** – Магистрын түвшний оюутнуудад соёлын өвийн судлал, өвлөн уламжлуулах зүй тогтол сэдвээр хичээл заав.
(Чиглэл: Эрдэм шинжилгээ, сургалт)

34. МҮОНРТВ-тэй 12 дахь жилдээ хамтран ажиллаж Жангарын «Догшин Хялган хааны бүлэг»-ээр 7 үзэгдэлт баримтат кино бүтээж сар шинээр үзэгчдэд хүргэхээр монтажны ажил нь өндөрлөж байна.

35. Сүбээдэй баатрын мэндэлсний 850 жилийн ойд зориулж «Сүбээдэй баатарын тухай олон үндэстний домгууд» илтгэлийг сүүлийн 20 гаруй жилд Польш, ОХУ, Казакстан, Шинжаан гэх мэт газруудаас цуглуулсан материалд тулгуурлан бичиж дуусаад уг баатрын хөргийг бүтээх ажилд зориулж түүхэн сэдвээр хөрөг зурдаг зураач нарын дунд уралдаан зарлан ажиллаж байна.

36. «Монгол ардын аман билгийн үгс» номоо 5 сар гаруй бичээд оны өмнө амжуулж дуусгахаар зорин ажиллаж байна.

37. «Хурд» хамтлагтай хамтран «Монгол өв соёл» аяныг 2026 онд гүйцэтгэхээр бэлтгэл ажлуудаа эхлүүлж байна.

38. Хөгжим Бүжгийн Консерватортай хамтран туульс, хөөмийн чиглэлээр шавь бэлдэх ажлыг 9 сараас эхлэн ажлаад эхний үр дүнд хүрээд явж байна.

2025 оны амжилт, бүтээлүүд:

(2025 онд хийсэн ажлын гол ач холбогдол)

2025 онд Э.Баатаржав нь Монголын аман өв, тэр дундаа **тууль, цуурын уламжлалыг** боловсрол, судалгаа, өвлөн уламжлал, олон улсын сурталчилгааны чиглэлээр **тогтвортой, зорилготойгоор** хэрэгжүүлэв.

Нэгдүгээрт,

Боловсрол, өвлөн уламжлалын чиглэлд

Улаанбаатар хотод магистрын түвшний оюутнуудад соёлын өвийн судлал, өвлөн уламжлуулах зүй тогтлын хичээл зааж, эрдэм шинжилгээний суурь мэдлэгийг түгээн дэлгэрүүлсэн. Мөн 2021 оноос эхэлсэн Говь-Алтай аймаг дахь **1300 гаруй жангарч хүүхдийн сургалтыг** үргэлжлүүлж, бодит өвлөн уламжлагчдыг системтэй бэлтгэх ажлыг тасралтгүй хийсэн. Улаанбаатар, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Ховд аймагт шавь сургалт зохион байгуулж, монгол тууль, цуурын сургалтаа улам чанаржуулж явуулаа.Одоо мөн онлайнаар тэдэнтэйгээ холбоо хэлхээтэй ажиллаж байна.

Хоёрдугаарт,

Өвийн хадгалалт, материаллаг дэмжлэгийн чиглэлд

Цуурын цахим сургалтыг тогтворжуулж, үйлдвэрлэсэн хөгжмийн зэмсгийг сургалт, музей, өв тээгчдэд хүлээлгэн өгч, аман болон материаллаг өвийн уялдаа холбоог бодитой хангаж ажилласан. МҮОНРТВ-тэй 12 дахь жилдээ хамтран ажиллаж 7 сарын туршид Жангарын «Догшин Хялган хааны бүлэг»-ээр 7 үзэгдэлт баримтат кино бүтээж сар шинээр үзэгчдэд хүргэж байгаа нь үнэхээр тасралтгүй хөдөлмөрлөж байгаагийн нэгэн чухал үзүүлэлт юм.

Гуравдугаарт,

Олон улсын хамтын ажиллагаа, сурталчилгааны чиглэлд

2024 оны сүүлээс 2025 оны эх хүртэл Африк, Европын улс орнуудад хэрэгжүүлсэн өв соёлын хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, Монголын тууль, зан үйлийг олон улсын соёлын орон зайд таниулсан. Үүний үр дүнд Монголын аман өвийг тив дамнан сурталчилсан тогтвортой харилцаа, хамтын ажиллагааны суурь тавигдсан.Африк, ази, америк тивийн өв соёлын байгууллагаас сайшаагдаж шагналд тодорхойлогдсон.

Дөрөвдүгээрт,

Судалгаа, хөгжлийн чиглэлд

Арктикийн бүс нутгийн уугуул иргэдийн хоолойн дууны судалгааг эхлүүлэх бэлтгэл ажлыг хангаж, Монголын хөөмий, туулийн айзамт уламжлалтай харьцуулсан судалгааны шинэ чиглэлийг төлөвлөсөн.

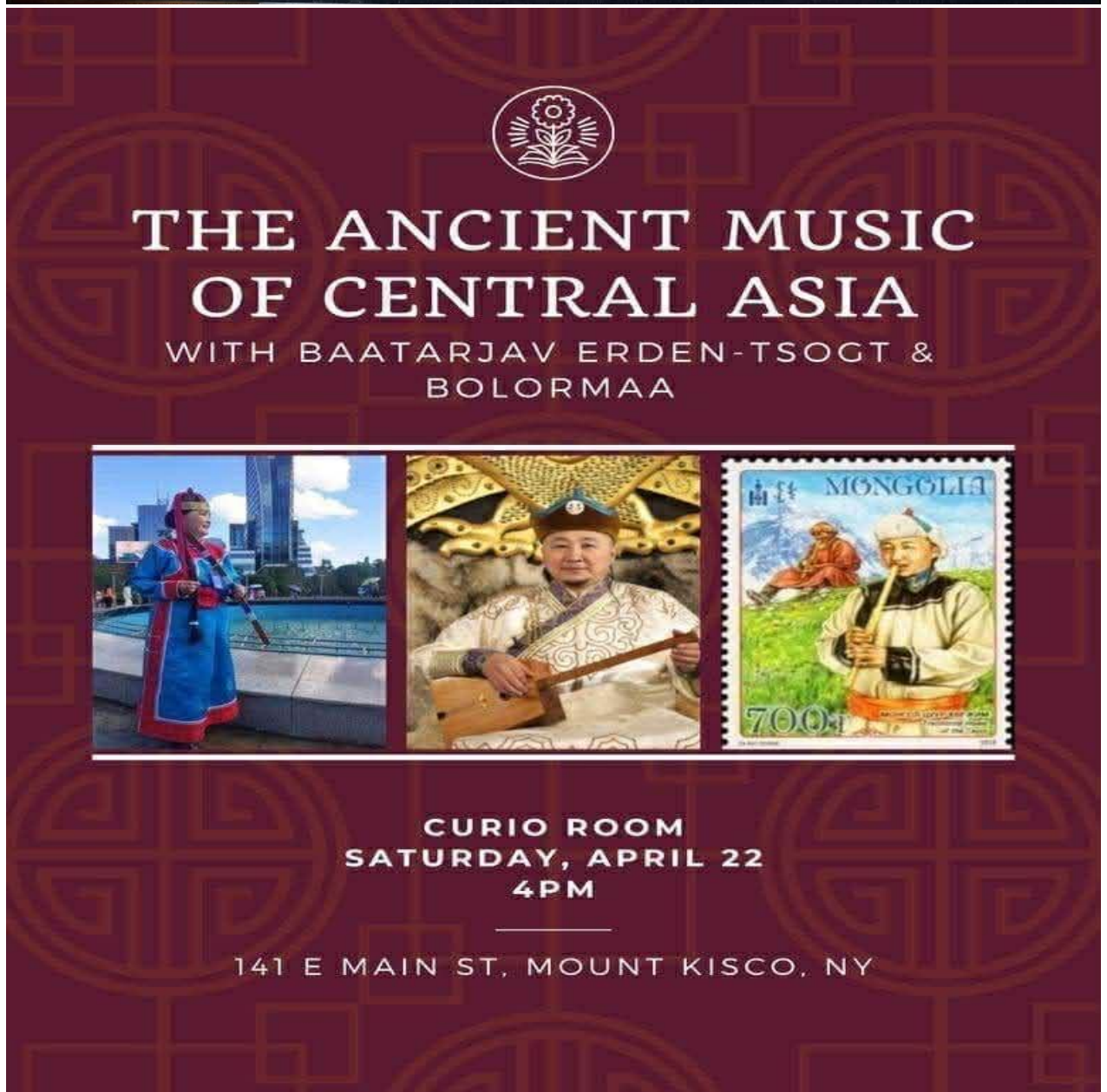
Тавдугаарт,

Ирээдүйн бодлого, зорилт

Дэлхийн ардын урлагийн 35-р их наадамд оролцох, туульсын цуврал бүтээл гаргах, соёлын элч нартай хамтран дотоод, гадаадад соёлын арга хэмжээ зохион байгуулах зэрэг ажлыг Монгол Улсын Засгийн газрын **“Алсын хараа–2050”** бодлоготой уялдуулан төлөвлөж, хэрэгжилтийн шатанд оруулсан.

2025 онд хийсэн ажлууд нь нэг удаагийн арга хэмжээ бус, **өвийг амьд хэлбэрээр хадгалах, судлах, заах, түгээн дэлгэрүүлэх** гэсэн цогц зорилгод чиглэсэн, үргэлжлэлтэй, бодит үр дүнтэй үйл ажиллагаа байв.

Төрийн өвөг тууль ном 6 сарын туршид бичигдэж, манай тэргүүлэх эрдэмтэд оршлыг нь бичиж өнгөрсөн 7 хоногт хэвлэлд шилжсэн.Туулийн ховор сайхан өвийг эрдэм шинжилгээ, судалгааны түвшинд бүтээж баринтагласан.

2. Уламжлалыг өвлөн авсан эх сурвалж, залгамж чанар

Монголын Алтайн урианхайн язгуур туульчдын гурван том галд хамаарах өөр өөрсдийн онцлогтой уламжилж ирсэн гэрийн дэг сургуулилалт байдаг. Тэдний нэг нь Хоо Живэртийн удмын тахилч туульчид. Эдгээр туульчдыг дурдвал Баатаржаваас Баян-Алтай хүртэл дөрвөн үе (Баян-Алтай, Живэрлэг, Эрдэнэцогт, Баатаржав), Хоо-Живэртээс Бодноо хүртэл таван үеийн туульчид болох юм (Бодноо, Гилайн-Ээв, Сэнкирай, Буурал-Арван, Хоо Живэрт). Эдгээр туульчид нь туульс хайлахаасаа өмнө цагаан уулаар дамнагч дээд савслага орон, огторгуй тэнгэрт газрын эздийн өмнөөс тахилга өргөдөг. Түүнийг нь «Нашир» хэмээн нэрлэдэг.

Мөн Баруун Монголын туульчид, хөөмэйчид, цуурчдаас багш-шавийн уламжлалаар, аман хэлбэрээр өвлөж, тухайн өвийн жинхэнэ эх сурвалж, хувилбар, хэл найруулгыг алдагдуулахгүй хадгалж ирсэн. Энэ нь Монголын аман уламжлалын тасралтгүй залгамж чанарыг баталгаажуулж буй бодит баримт юм. Монгол туульс хөтөлбөрийн хүрээнд шавь сургалтыг үе шаттай явуулж, ирээдүйтэй шавь нарыг бэлдэж байна.

2015 оноос хот хөдөөгийн шавь нарыг товшуур хөгжимтэй туульс хайлуулж сургахаас гадна Алтай хамтлагийн уран бүтээлчдэд Алтай ятга хөгжимтэй сургалтыг эхлүүлж байна.

2011 онд Үндэсний дуу бүжгийн эрдэмийн чуулгын 30 гаруй уран бүтээлчдэд модон цуур хөгжмийн шавь сургалт явуулжээ.

Цахим сургалт 2024.01 сар Улаанбаатар хот МУСГЗ хөгжим урлаач Байгальжавтай хамтран “Монгол цуур” цахим сургалтаа эхлүүлсэн.

“Хүннү фэйшн”-тэй хамтран цуурын цахим хичээл ийн программ боловсруулж, 80 гаруй цуур хөгжим үйлдвэрлэж, зохион.б хийсэн

Шавь сургалт – Соёлын бүтээлч сар 9/28–11/20 УБ, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Ховд Монгол тууль, цуурын сургалт

2021 оноос зааж буй 1300 жангарч хүүхдийн хичээл 2025 он турш Говь-Алтай аймагт өвлөн уламжлагч хүүхдүүдийг бэлтгэх сургалтаа үргэлжлүүлсэн

60 цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийлгэн музей, өв тээгчдэд хүлээлгэн өгсөн

3. Аман өвийг аварч хадгалсан бодит үр дүн

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь Баруун Монголын 30 гаруй бүрэн хэмжээний туулийг амьд хайлалтын аргаар сэргээж, бичлэгжүүлэн хадгалсан нь устаж мөхөх аюулд орсон аман өвийг бодитоор аварсан томоохон хувь нэмэр болсон. Мөн хөөмэй, цуурын 20 гаруй уламжлалыг багш нараас нь өвлөж, баримтжуулснаар залгамж халаа тасрах эрсдэлийг бууруулсан. 60 цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийлгэн музей, өв тээгчдэд хүлээлгэн өгсөн Туульч Баатаржавын хайлсан урианхай болон бусад угсаатан ястны туулиуд (Монголын үндэсний олон нийтийн радио телевиз болон хальсанд DVD, аудио байдлаар бичигдэн үлдсэн туулиуд 1995-2022 он хүртэлх хугацаанд)

1. Алтай уулын магтаал (Баян-Алтай Хоо-Живэртийн хувилбараар олон удаа хайлсан.)
2. Аргил Цагаан Өвгөн (Урианхайн баатарлаг тууль) олон удаа хайлсан “Стар ТВ” бүрэн эхээр нь бичиж дамжуулсан.
3. Баян Цагаан Өвгөн (Урианхайн баатарлаг тууль) олон удаа хайлсан. МҮОНТВ-ээр олон удаа хайлагдсан.
4. Бөх Алтан Нудрам (Урианхайн баатарлаг тууль) олон удаа хайлсан. Мөн “Соён гэгээрүүлэгч” телевизийн захиалгаар хайлав.
5. Бужин Даваа Хаан (Урианхайн баатарлаг тууль) олон удаа хайлсан.
6. Галзуу Хар Хөхөл (Урианхайн баатарлаг тууль) АНУ-ын Лос-Анжелес хотын Холливудын ууланд хайлсан.

7. Талын Хар Бодон (Урианхайн баатарлаг тууль) Азийн бөөгийн холбооны захиалгаар 2007 онд хайлсан.

8. Наран Хаан Хөвүүн (Урианхайн баатарлаг тууль) туульч Б.Уртнасанаас залж, сурсан тууль. Волгоград хотод 2007 онд хайлагдсан. Мөн бусад газруудад хайлагдсан. 2021 онд төрд хайлагдсан

9. Хүдэр Мөнгөн Тэвнэ (Урианхайн баатарлаг тууль) олон удаа хайлсан.

10. Хаан Цэцэн Зурхайч (Урианхайн баатарлаг тууль) “Соён гэгээрүүлэгч” телевизийн захиалгаар хайлав

11. Хүрэл Алтан Дөш (Урианхайн баатарлаг тууль) “Соён гэгээрүүлэгч” телевизийн захиалгаар хайлав

12. Эзэн Улаан Бодон (Урианхайн баатарлаг тууль) “С1 ТВ”-ийн захиалгаар хайлав.

13. Алтайн Хар Торц (Урианхайн баатарлаг тууль) “Соёмбо” телевизийн захиалгаар хайлав.

14. Алтай Чингэл Баатар (Урианхайн баатарлаг тууль) 2008 онд хэвлэгдсэн.

15. Хаан Чингэл Баатар (Урианхайн баатарлаг тууль) 2015 онд хэвлэгдсэн.

16. Мөнх сайхан төрт Алтан Торц Баатар (Урианхайн баатарлаг тууль) ([watch/live/?ref=watch_permalink&v=261806475344820](https://www.youtube.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=261806475344820) Төрийн ордон 2019 он.)

17. Баатар Хар Жандалба (Урианхайн баатарлаг тууль) Хутагт хувилгаад сангийн захиалгаар.

18. Зул Алдар Хаан (Урианхайн баатарлаг тууль) Богд хааны ордон музейд болон бусад газрын урилгаар олон удаа хайлсан.

19. Эрийн сайн Хан Харангуй (Урианхай болон монгол үндэстний баатарлаг тууль). 2014 онд Домникан, Пуэрто Рикод хайлагдаж байсан. Монгол улсын ерөнхийлөгчийн дэргэдэх хэлний бодлогын зөвлөлөөр хэлэлцүүлэгдэн редакторлаж, Төрийн ордонд 2021 онд хэвлэгдэж тавигдсан.

20. Долоон түмэн настай Довон Хар Бөх (Урианхайн баатарлаг тууль) <https://montsame.mn/cn/read/208492>

21. Гэсэр (Нийтэд түгсэн тууль) МҮОНРТВ-ийн захиалгаар Өвархангайн Бүрд сум, 2017 онд Рузвельт арал дээр хайлагдсан.

22. Жангар (Ойрд монгол тууль) МҮОНРТВ-ийн захиалгаар болон гадаад улсуудад хайлагдсан.

23. Хилэн Галзуу Баатар (Халх тууль) Судлаач Ж.Төгсжаргалын санаачилгаар 2017 онд бэлдэж, 2018 онд хайлсан.) Мөн тус онд хэвлэгдсэн.

24. Үхэж болдоггүй Үүлэн тив, хатаж болдоггүй Хатуу хар хавх (Торгууд тууль)

25. Огторгуйн Хөх Бодон (Урианхайн Аваргасын орны тууль) Тэрэлжийн “Тэнгэрийн элч” жуулчны баазад. Өвөг туульсыг хамгаалах нийгэмлэгийн захиалгаар хайлсан.

26. “Дани хүрэл” (Дайны хүрэл) туулийг 2011 онд Халимагийн Элстэй хот, Бага Дөрвөдийн хошуунд хайлав.

27. Баядын “Бум эрдэнэ” туулийг 2003 онд хэсэгчилж хайлсан. 2004 онд тууль судлаач Б. Катуу багшийн “ШУ-ны доктор” цолны хамгаалалтанд зориулж академич П.Хорлоо, Х.Самдилдэндэв гуайн санаачилгаар таван сар бэлдүүлж, Горхи-Тэрэлжийн Чингис ууланд тахилгын зан үйлтэйгээр хайлуулав. 2023, 2024 онуудад бүрэн эхээр хайлав.

28. “Алтан Ундарга” өвөг тууль 2016 онд төрийн ордны музейн үзэсгэлэнд тавигдсан. Мөн 2020 онд эхний 5 бүлгээс хураангуйлж тавигдсан.

Тайлбар: Энд Алтан Сүмэлж, Далд сүмэлж ёсны зарим туулиудын нэрсийг бичээгүй болно.

29. Туульч Баатаржавын хайлсан Жангар туулиас хайлсан бүлгүүд

1) Жангарын түрүүн төрөөн авсан бүлэг

2) Далан хааны бүлиг

3) Айх Догшин Магнай хаантай байлдсан бүлэг

4) Хонгорын гэр авсан бүлэг

5) Бурхан Цагаан, Догшин шар мангасыг

6) Жангарынхан доройтуулсан бүлэг

- 7) Бөх Мөнгөн ШигшрэгЖангарт эзэн Ширкийн нутгийг буцааж өгсөн бүлэг
- 8) Баатр Хар Жилган хаанла байр барилдагсан бүлэг
- 9) Хүлэг борлогийг олсон бүлэг
- 10) Догшин Замбал хааны долоон баатрыг дарсан бүлэг
- 11) Авланга хаантай байлдсан бүлэг
- 12) Шар Гүргүүгийн бүлэг
- 13) Хүнд гарт Саврын бүлэг
- 14) Алтан Цээж Жангар хоёрын
- 15) байр барилдсан бүлэг
- 16) Догшин Кинясын бүлэг
- 17) Орчлонгийн сайхан Миньян Түрэг хааны түмэн шар-цоохор агтыг көөсөн бүлэг
- 18) Орчлонгийн сайхан Миньян хүчтэй Хүрмэн
- 19) хааныг амьдаар барьж ирсэн бүлэг
- 20) Хошуун улаан бүлэг
- 21) Салхин таваг баатрын гэрлэгсэн бөлөг
- 22) Хэлмэрч хээ Жилганы /Жилбэн/ бүлэг
- 23) Арслангийн араг улаан Хонгор ах дүү гурван мангасыг дарсан бүлэг
- 24) Хонгорын гурван бэр шулмасын оронд шимүүлсэн бүлэг
- 25) Хатуу хар Сансрын бүлэг
- 26) Алдарт Жангар Санал хоёрын байр барилдсан бүлэг
- 27) Алдарт ноён богд Жангар Агай Шавдлыг залсан бүлэг
- 28) Алиа Монхлай Жангарын түм найман мянган цусан зээрд агтыг хөөсөн бүлэг
- 29) Араг улаан Хонгор Хүрэл Замбал хааны хөвүүнтай байр барилдсан бүлэг
- 30) Араг улаан Хонгор Хүнд гарт савар хоёрын байр барилдсан бүлэг
30. Гэсэрийн туулиас хайлсан бүлгүүд:
 - 1) Гэсэр хаан аавын сүнсийг хөөсөн бүлэг
 - 2) Уулын чинээн биетэй хар цоохор барсыг дарсан бүлэг
 - 3) Гэсэрийн туульсын хураангуй бүлэг
 - 4) Шарай Голын Гурван хааны бүлэг
 - 5) Гэсэр дөчин дөрвөн Монгол улсын Начин хаантай байлдав
 - 6) Абай Гэсэрийн бүлгүүд
31. “Эргил Түргил” туулийг 2004 онд Монгол бөөгийн “Голомт” төвд хайлсан байна.
32. “Өнчин Нүүдээ” өөлд туулийг судлаач Баттулгын санаачилгаар 3 жил бэлдэж, 2014 онд Өөлд сумуудаар хураангуйлж хайлсан.
3. Туульч хөөмийч Э.Баатаржавын хөөмийлсөн аялгуунууд
 1. Монгол ардын дуу Гоожнанаа (1989 он)
 2. Урианхай дуу Хоожаамаа (1990)
 3. Алтайн магтаал (1992)
 4. Лхашдын х, Балдангийн шүлэг "Буянт гол" (1992) Хөлгөн туульс хамтлаг
 5. Дөрвөн настай халиун (1992)
 6. Нацагдоржийн шүлэг, н-ын аялгуу "Монголын үзэсгэлэнт сарангоо"
 7. "Атай таван тэнгэр" цуур хөөмийн хоршил
 8. "Боргио, долгио" өөрийн зохиомж (1995)
 9. МА-ын дуу Буурал морь (1997)
 10. Зариг (1999)
 11. Жороо хар мажаалай
 12. Хонин жороо морь (2002)
 13. Торгууд нутаг (2003)
 14. Дөрвөн настай халиун (2004)
 15. Мандуул хааны магтаал (2006)

16. Харуул Алтай (2007)
17. Хөх сэрхи (2008)
18. Товшуурам (2009)
19. Уул усны магтаал (2010)
20. Ээвийн долгион (2011)
21. Дунд гол (2012)
22. Мандах нар
23. Дуур дуу.Энэтхэгийн дуучин Мохитын хамт (2023)

ХЭВЛЭН ГАРГАСАН НОМНУУД

1. Экил, товшуур, цуур хөгжмийн гарын авлага. 1995 он (Лха.Туяабаатарын хамт)
2. Алтайн аялгуу. 2009 он (Ш.Сүхбатын хамт)
3. Хоо Живэрт, Баян-Алтайн удмын туульчдын хайлдаг далд сүмэлж ёсны наширт тууль.2006 он (Б.Катуу)
4. Туульч Баатаржавын хайлсан хоржин туульс.2009 он Н.А Биткеев, Б.Катуу
5. Алтайн эртний аялгуу. 2010 он (Францын судлаач Санторагийн хамт)
6. Баян-Алтайн гуч Э.Баатаржавын хайлсан туульс. 2015 он
7. Алтайн туульч Э.Баатаржавын намтрын товчлол, зарим чухал тоглолт,илтгэл,баримтат зураг, хэвлэлд нийтлэгдсэн материал.Атай таван тэнгэр төв.2016 он.
8. Мөнх сайхан төрт Алтан торц. 2019 он (Судлаач Төгсжаргалын хамт)
9. Алтан Ундарга туульсын тэргүүн бүлгүүд. 2019 он. (Судлаач эрдэмтэн Б.Катуу, Төгсжаргал, “Гал” байгууллагын хамт)
10. Туульч Баатаржавын хайлсан Жангар, Гэсэрийн туульс.2021(С.Наранхүү, Б.Нямхүү)
11. Туульч Баатаржавын 30 жилд цуглуулсан туульсын тойм.2020(Эсгий туургатан ТББ)
12. Туульч Э.Баатаржавын хоржилж хайлсан туульс.2023. Хоёрдугаар хэвлэл. (Эсгий туургатан ТББ,Н.Ц.Биткеев, Э.Баатаржав)
13. Төрийн өвөг тууль.2025.Н.Наранбаатар, Ч.Жачин,Э.Баатаржав

4. Устаж алдагдсан өвийг сэргээн амилуулсан байдал

Тэрбээр 120 гаруй жил тасарсан чашга, дудар, эвэр нуман хуур, хулсан хуур зэрэг уламжлалт хөгжмийн зэмсгүүдийг судалгаа, туршилтад үндэслэн сэргээн амилуулсан. Алтай ятгатай туулийг 1400 жилийн дараа дахин эгшиглүүлсэн нь Монголын язгуур хөгжмийн түүхэнд онцгой ач холбогдолтой бодит үр дүн юм.

Монголын 30 гаруй бүрэн хэмжээний туулийг амьд хайлалтын уламжлалт аргаар сэргээж, бичлэгжүүлэн хадгалснаар устаж мөхөх аюулд орсон аман өвийг бодитоор аварсан. Мөн Урианхайн хөгжмийн уламжлалыг шинжлэх ухааны эргэлтэд оруулж, хөөмэй, цуурын 20 гаруй уламжлалыг багш нараас нь аман хэлбэрээр өвлөж хадгалсан нь залгамж халаа тасрах эрсдэлийг бууруулсан бодит үр дүнтэй ажил болсон. Эрдэнэцогтын Баатаржав нь 120 гаруй жил тасарсан чашга, дудар, эвэр нуман хуур, чикин зэрэг уламжлалт хөгжмийн зэмсгүүдийг сэргээн амилуулж, тэдгээрийг хэрэглээний түвшинд буцаан оруулсан.

1400 гаруй жилийн өмни “**Чүрэ**” хэмээгч туульчийн хадны оршуулгаас олдсон Алтай ятга хөгжмийг сэргээн нутагшуулах ажилд оролцож энэ хөгжим дээр “**Бужин даваа хаан**”, “**Бөх Алтан нудар**”, “**Хаан цэцэн зурхайч**”, “**Талын хар бодон**” туульсаа хайлснаас гадна

“Бөртэ” хамтлагийн ахлагч хөгжмийн зохиолч Ганпүрэв, Бодонгууд Дөш хоёрын зохиосон “Дайны бурхан” бэсрэг туулийг Алтай хамтлагтай хамтарч хайлжээ.

5. Судалгаа ба уран бүтээлийг хослуулсан арга зүй

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь амьд өвийг уран бүтээл, эрдэм шинжилгээтэй хослуулсан цогц арга зүйг боловсруулж хэрэгжүүлсэн. Монгол туулийн үечлэлийн онолыг шинээр дэвшүүлж, 2022 онд докторын (PhD) зэрэг хамгаалсан нь түүний судалгааны ажлын үр дүн, шинжлэх ухааны үнэ цэнийг илтгэнэ.

ХЭВЛЭН ГАРГАСАН НОМНУУД

1. Экил, товшуур, цуур хөгжмийн гарын авлага. 1995 он (Лха.Туяабаатарын хамт)
2. Алтайн аялгуу. 2009 он (Ш.Сүхбатын хамт)
3. Хоо Живэрт, Баян-Алтайн удмын туульчдын хайлдаг далд сүмэлж ёсны наширт тууль.2006 он (Б.Катуу)
4. Туульч Баатаржавын хайлсан хоржин туульс.2009 он Н.А Биткеев, Б.Катуу
5. Алтайн эртний аялгуу. 2010 он (Францын судлаач Санторагийн хамт)
6. Баян-Алтайн гуч Э.Баатаржавын хайлсан туульс. 2015 он
7. Алтайн туульч Э.Баатаржавын намтрын товчлол, зарим чухал тоглолт,илтгэл,баримтат зураг, хэвлэлд нийтлэгдсэн материал.Атай таван тэнгэр төв.2016 он.
8. Мөнх сайхан төрт Алтан торц. 2019 он (Судлаач Төгсжаргалын хамт)
9. Алтан Ундарга туульсын тэргүүн бүлгүүд. 2019 он. (Судлаач эрдэмтэн Б.Катуу, Төгсжаргал, “Гал” байгууллагын хамт)
10. Туульч Баатаржавын хайлсан Жангар, Гэсэрийн туульс.2021(С.Наранхүү, Б.Нямхүү)
11. Туульч Баатаржавын 30 жилд цуглуулсан туульсын тойм.2020(Эсгий туургатан ТББ)
12. Туульч Э.Баатаржавын хоржилж хайлсан туульс.2023. Хоёрдугаар хэвлэл. (Эсгий туургатан ТББ,Н.Ц.Биткеев, Э.Баатаржав)
13. Төрийн өвөг тууль.2025.Н.Наранбаатар, Ч.Жачин,Э.Баатаржав

6. Дараагийн үед өвлүүлэн дамжуулсан байдал

Тэрбээр дотоод, гадаадын олон сургалт, лекц, дадлагаар дамжуулан шавь сургаж, Монголын язгуур өвийг бодитоор өвлүүлэн дамжуулж ирсэн. Ингэснээр соёлын өвийг нэг хүний түвшинд бус, тогтолцоотойгоор хадгалах залгамж халааг бий болгосон. 2011 онд Үндэсний дуу бүжгийн эрдэмийн чуулгын 30 гаруй уран бүтээлчдэд модон цуур хөгжмийн шавь сургалт явуулжээ.

Цахим сургалт 2024.01 сар Улаанбаатар хот МУСГЗ хөгжим урлаач Байгальжавтай хамтран “Монгол цуур” цахим сургалтаа эхлүүлсэн.

“Хүннү фэйшн”-тэй хамтран цуурын цахим хичээл ийн программ боловсруулж, 80 гаруй цуур хөгжим үйлдвэрлэж,зохион.б хийсэн

Шавь сургалт – Соёлын бүтээлч сар 9/28–11/20 УБ, Баян-Өлгий, Говь-Алтай, Ховд Монгол тууль, цуурын сургалт

2021 оноос зааж буй 1300 жангарч хүүхдийн хичээл 2025 он турш Говь-Алтай аймагт өвлөн уламжлагч хүүхдүүдийг бэлтгэх сургалтаа үргэлжлүүлсэн

60 цуур, 32 товшуур, 5 икэл, 8 дээл хийлгэн музей, өв тээгчдэд хүлээлгэн өгсөн

7. Олон нийтийн болон мэргэжлийн хүлээн зөвшөөрөл

Түүний үйл ажиллагааг дотоод, гадаадын мэргэжлийн байгууллага, ахмад өв тээгчид өндөрөөр үнэлж, “Дэлхийн маэстро”, Дэлхийн угсаатны хөгжмийн Гран при зэрэг олон улсын нэр хүндтэй шагналуудаар баталгаажуулсан. Эдгээр нь 40 гаруй орны шилдэг өв тээгчдээс шалгарсан бодит үнэлгээ юм.

Түүний үйл ажиллагаа дэлхийн хэмжээнд албан ёсоор үнэлэгдсэн. Үүнд:

- 2011 онд Испаны “Дэлхийн маэстро” цол,
- 2011 онд Дэлхийн ордны угсаатны хөгжмийн Гран при,
- 2016 онд Дэлхийн Ардын Урлагийн 30-р Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при”,
- 2017 онд Домниканд зохион байгуулагдсан “Дэлхийн эртний хөгжмийн хурлаар «Соёлоор танигдсан хүн» шагнал” зэрэг нэр хүндтэй шагналууд багтана.

Эдгээр шагнал нь **40 гаруй орны шилдэг өв тээгчдээс шалгарсан** амжилт бөгөөд Монголын тууль, хөөмэй, цуурыг амьд эхээр нь дэлхийн түвшинд үнэлүүлсэн бодит нотолгоо юм.

2010–2023 оны хооронд АНУ, Англи, Япон, Франц, Герман, Унгар, Итали, Энэтхэг зэрэг орны **Харвард, Стэнфорд, Кембриж, Беркли, Вейслиан, Хамболд, Сидней** зэрэг их сургуулиуд болон угсаатны зүй, хөгжмийн антропологийн хүрээлэнгүүдэд уригдан **лекц, амьд тоглолт, сургалт** явуулсан. Ийнхүү түүнийг олон улсад **уран бүтээлч + судлаач** хэмээн давхар хүлээн зөвшөөрсөн.

Тэрбээр АНУ, Канад, Европ, Австрали, Ази, Африк, Номхон далай, Кавказын бүс нутгийн **World Music, Sacred & Ritual Music, Indigenous Heritage Festival** зэрэг томоохон арга хэмжээнд Монгол Улсыг төлөөлөн оролцож, язгуур өвийг **зан үйл, амьд уламжлалын хэлбэрээр** дэлхийд таниулсан.

Түүний хөдөлмөрийг Монгол Улсын төрөөс дараах байдлаар үнэлсэн:

- 2016 – Дэлхийн Ардын Урлагийн Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при” (олон удаа)
- 2018 – Засгийн газрын “Соёлын биет бус өвийг дэлхийд хамгийн их сурталчилсан өв тээгч”
- 2016–2019 – Монгол туулийг хамгаалах, дэлгэрүүлэх төрийн зарлиг гаргуулахад биечлэн оролцсон
- 2019 – Монгол Улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн
- 2019 – Гадаад харилцааны яамны Соёлын элч
- 2022 – Доктор (PhD)

8. ЮНЕСКО-ийн түвшний бодит оролцоо

“Нью-Йорк хотод хийх соёлын ажлын багийн гишүүдтэй хийх онлайн уулзалт”(Тус хотод тоглолтыг хамтран зохион байгуулах албан байгууллага, хамт олон хувь хүмүүстэй онлайн уулзалтыг хийж, техникийн зөвлөлгөөнийг хийсэн).

ХБНГУ-д Хоолойн дуу болон хөөмийн олон улсын наадам болон Дундад зууны фестивальд оролцож, Европын Итали, Франц, Швейцарь, Бельги, Голланд зэрэг улсад “Транс Монголиа” хамтлагтай болон дангаараа Монгол урлагаа сурталчилж аялан тоглолт, хуралд оролцжээ.

Угсаатны хөгжмийн концерт, ОХУ-ын Санкт Петербург хот

“Азийн урлагийн “наадам, Алтай ятгын орон нутаг дахь сургалтанд зөвлөх багшаар ажиллав.9 сард Британы “Стоун хенж”, Кембрижийн их сургуульд тоглов.Киргизэд болсон нүүдэлчдийн шашин, зан үйлийн хуралд оролцов.Их таван Алтайн сав шимийн зан, заншилтай холбоотой соёлын арга хэмжээнд оролцов.

2010–2023 оны хооронд АНУ, Англи, Япон, Франц, Герман, Унгар, Итали, Энэтхэг зэрэг орны **Харвард, Стэнфорд, Кембриж, Беркли, Вейслиан, Хамболд, Сидней** зэрэг их сургуулиуд болон угсаатны зүй, хөгжмийн антропологийн хүрээлэнгүүдэд уригдан **лекц, амьд тоглолт, сургалт** явуулсан. Ийнхүү түүнийг олон улсад **уран бүтээлч + судлаач** хэмээн давхар хүлээн зөвшөөрсөн.

АНУ, Европ, Ази, Австралийн нэр хүндтэй их сургуулиуд, судалгааны байгууллагуудад уригдан лекц, амьд тоглолт, сургалт явуулж, Монголын язгуур өвийг 5 тивийн 100 гаруй улсад амьд эхээр нь сурталчилсан.

Тэрбээр АНУ, Канад, Европ, Австрали, Ази, Африк, Номхон далай, Кавказын бүс нутгийн **World Music, Sacred & Ritual Music, Indigenous Heritage Festival** зэрэг томоохон арга хэмжээнд Монгол Улсыг төлөөлөн оролцож, язгуур өвийг **зан үйл, амьд уламжлалын хэлбэрээр** дэлхийд таниулсан.

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь ЮНЕСКО-д бүртгэгдсэн Монголын биет бус соёлын өвүүдийн хүрээнд аман эх сурвалж, хөгжмийн тайлбар, зан үйлийн судалгаа, нотолгоо материал бэлтгэхэд албан ёсоор оролцож, Монголын өвийг олон улсын түвшинд үнэн зөвөөр бүртгүүлэхэд чухал хувь нэмэр оруулсан.

9. Олон улсын сурталчилгаа, нийгмийн нөлөө

Тэрбээр Монголын язгуур өвийг 5 тивийн 100 гаруй улсад амьд эхээр нь хүргэж, дэлхийн нэр хүндтэй их сургууль, фестиваль, соёлын тавцангууд дээр Монгол Улсыг төлөөлөн сурталчилсан. Ингэснээр Монголын өвийг буруу тайлбарлагдахаас хамгаалж, олон улсын түвшинд үнэн зөв ойлголтыг төлөвшүүлсэн.

2018 онд Биет бус соёлын өвийн наадмаар засгийн газрын шагнал **“Соёлын биет бус өвийг олон улс, дэлхийд хамгийн их сурталчлан таниулсан өвлөн уламжлагч”** анхны тэргүүн шагналын эзэн болжээ.

2016 онд “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл” тоглолтыг санаачилж, Ази, Европ, Америк тивийн 40 гаруй хотод амжилттай тоглов. Мөн энэ тоглолтын хүрээнд дэлхийн хэмжээний хөгжмийн болон дуу, бүжгийн Европ, Америкийн олон чухал фестиваль, наадам тоглолтонд “Язгуур аялгуу” хамтлагаараа оролцсоныг доор товчлон орууллаа.

1. Сангисляны олон улсын хөгжмийн наадмын **тэргүүн шагнал** 2016 он
2. Францын Реймсын хөгжмийн наадмын **цом**
3. Дэлхийн олон сая үзэгчтэй СИБ телевизын рекламанд тоглох эрх, шагналын хамт
4. **“Шидэт хөндийн наадам”-ын тэргүүн цом**
5. Францад зохиогдсон олон улсын **“Зуны фестиваль”-ын тэргүүн шагнал**
6. АНУ-ын Юта мужын амбан захирагчын хүндэт жуух (ОУ-ын соёлын арга хэмжээнд)
7. Дэлхийн ардын урлагийн 30-р наадмын **“Шилдэгийн шилдэг”** Гранпри шагнал
8. Дэлхийн хөөмийн холбооноос **“Оны шилдэг хөөмийч”**

2017 онд “Дэлхийг тойрох Монгол өв соёл” тоглолтын хүрээнд эх орондоо болон Өмнид болон Латин Америк, Карибын тэнгисийн орнууд, Америкийн хэд хэдэн муж, Канадад зохион байгуулсан зарим чухал тоглолтуудыг товчлон орууллаа

1. Хойд Америкийн дэлхийд нэн ховордсон Инуйт дуучид Чарлоть, Пициулук нартай хамтарсан тоглолт хийж, баримтат кинонд оролцжээ.
2. Канад улсын 150 жилийн ойн хүрээнд зохион байгуулагдсан соёлын арга хэмжээнүүдэд оролцож Монреэль, Торонто, нийслэл Оттавагийн үзэгчдэд өв соёлоо сурталчлан хүргэжээ.
3. Нью-Йоркийн Азийн соёлын хурал, Нью-Йорк хотноо болсон Монгол туургатны олон үндэстний соёлын хурал, фестивальд зохион байгуулагчаар оролцжээ.
4. Мөн тус хотын урлагийн зөвлөл, Бруклины засгийн ордонд зохиогдсон соёлын арга хэмжээнүүдэд оролцож, Монгол өвийн сан байгууллагатай хамтран ЮНЕСКО-д бүртгэлтэй өв соёлыг сурталчлах хөтөлбөр боловсруулж, Рузвелт арал дээр **“Эргил Түргил”** туульсаа хайлжээ.

5. Пуэрто-Рикогийн угсаатны урлагийн Контемпорери музей болон Карибын тэнгисийн орнуудад болдог “The wonder of our earth”-д оролцож, Доминиканд болсон олон улсын эртний хөгжмийн наадмаас хүмүүнлэгийн соёлын үнэт зүйл бүтээгчдэд олгодог “**Юниберсаль инк реконосименто**” шагнал хүртжээ.

10. Тогтвортой байдал, бодит үр дүн

Эрдэнэцогтын Баатаржав нь:

- 30+ жил тасралтгүй өв тээгчээр ажилласан,
- Мөхөхөд дөхсөн өвийг амьд хэлбэрээр аварсан,
- Төрт ёсны туулийг анх хайлж баримтжуулсан,
- Дэлхийн хэмжээний олон Гран при хүртсэн,
- ЮНЕСКО-ийн түвшинд бодит хувь нэмэр оруулсан,
- Монгол өвийг дэлхийд үнэн зөвөөр таниулсан,
- Холливудын Universal студид монголоос анх уригдан лекц, тоглолт хийсэн,
- Болливудын алдарт уран бүтээлчидтэй хамтарсан,
- Дэлхийн хаадын ордуудад уригдаж байсан,
- Залгамж халааг бодитоор бий болгосон цогц үйл ажиллагаа явуулсан болно.

Мөн Эрдэнэцогтын Баатаржав нь 37 жилийн турш тасралтгүй, тууштай ажиллаж, ном, эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, баримтжуулалт, сургалт, өв тээгчдийн сүлжээ бүрдүүлэх зэргээр соёлын өвийг урт хугацаанд хадгалах тогтвортой тогтолцоог бий болгосон. Нийт дүгнэлт (шалгуурын нэгдсэн үнэлгээ) Дээрх шалгуур үзүүлэлт бүрийг бодит баримт, үр дүнгээр бүрэн хангаж, Монголын язгуур аман өвийг амьд хэлбэрээр хадгалж, сэргээн хөгжүүлж, дэлхийд үнэн зөвөөр таниулсан тул Эрдэнэцогтын Баатаржав нь “Оны шилдэг өвлөн уламжлагч” цол, шагналд нэр дэвших бүрэн үндэслэлтэй гэж дүгнэж байна.

Дэд тэргүүн

Б.Амгаланбаатар. 2025.11. 16.

Хавсралт-1.

Гадаад дотоодын эрдэм шинжилгээний хуралд тавьсан илтгэл

1. “Монгол туульс, модон цуур, хоолойн цуурын харилцан хамаарал, гарваль зүй”// Олон улсын хөөмийн наадам симпозиум. УБ., 2009.
2. “Монгол урианхайн хөөмий”// Ойрдын “Их хөгсүү” холбооны анхдугаар эрдэм шинжилгээний хурлын цахим материал. (баримтат киноны хамт) УБ., 2010.
3. “Урианхайн хоолойн эрдэм буюу хөөмэй”// Катуу Б., Баатаржав. Э. Монгол урианхайн аман зохиол/ УБ., 2011. 107-116 тал.
4. Тууль, цуур, хөөмийн хүйн холбоо, дуун хамаарал// “Цуурын уламжлалт урлагийн өнөөгийн байдал, тулгамдсан асуудлууд” ЭШХ-ын илтгэлийн эмхэтгэл. УБ., 2014. 33-36 тал.
5. “Связь между древней музыкой Урянхаяцы и горловое пение и героический эпосы”// Историко-культурное наследие монголоязычных народов. Калмыцкий институт гуманитарных исследований РАН. Элиста. 2014. стр 44-50;
6. “Монгол урианхай туульсын хоржин болон шахмал хоолойны техник, дуугаралтын онцлог”// Туульсын хичээлийн товхимол” УБ нийслэлийн 97-р сургууль, 2015.
7. “Эртний туульс гүрэн байсныг нотлох нь”// Монгол уламжлал хурал. Иргэний танхим. Төрийн ордон. УБ., 2018.
8. “Mongolian ancient traditional epic culture:Characteristics and relationships” Тенгериизм и эпосы кочевников. Бишкек, 2019.
9. “Монгол туульс эртний өв болох нь”// Өвөг урианхай холбооны анхдугаар чуулганы цахим эмхэтгэл. УБ., 2019.
10. “Монгол өвөг туульсын өвөрмөц шинж” // МУЭИС-ийн докторант, магистрантын бүтээлийн эмхтгэл. УБ.,2021. 90-96 тал.
- 11.“Монгол туулийн сэтгэлгээний цар хүрээ” дэлхийн монголч эрдэмтдийн их хурал.УБ.,2023 он
- 12.“Монгол туулин дахь аваргасын орны орон зайн онцлог” Төв азийн тууль 3-р симпозиумУБ.,2023. 74 тал
- 13.“Дэлхийн туулинд монголчуудын оруулсан хувь нэмэр” олон улсын Жангарын ЭШ-ний хурал УБ.,2024
14. "Чингис хааны таван дууны онцлог" "Цайны зам" олон улсын ЭШ-ний хурал.Ховд.,2024
- 15.“Галдан дууны хувилбаруудын онцлог” Галдан хааны мэндэлсний 380 жилийн ойд зориулсан эрдэм шинжилгээний хурал, Ховд хот, 2024.
- 16.“Хронология и особенности пространственного мышления в монгольском эпосе: вопросы сохранения и передачи традиции” Олон улсын эрдэм шинжилгээний хуралд тавьсан илтгэл, 2024.

17. Традиционной культуры и наследия “Рух Санат” фестивалийн хүрээнд зохион байгуулагдсан олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал, Киргизстан, 2024.

18. **“Монголын соёл, урлагийн салбар дахь продюсерын институцийн өнөөгийн түвшин, дэлхийд хөгжих боломж ба стратегийн чиг хандлага”** Магистрын зэрэг горилсон эрдмийн ажил, Кино урлагийн дээд сургууль (КУДС), Улаанбаатар, 2025.

19. **“Development and Existence of the Mongolian Tuul: Historical Stages, Global Significance, and Preservation Challenges”** Олон улсын эрдэм шинжилгээний өгүүлэл, Энэтхэгийн шинжлэх ухааны сэтгүүлд хэвлэгдсэн, 2025.

21. “Монголчуудыг өвөг үндэстэн болохыг домог түүх батлах нь” илтгэл. МУ-ын ЕТГ. Эзэн Чингис хааны мэндэлсэн өдөр. “Есөн туг хурал”-ын шилдэг 9 илтгэгч. 2025

Туультай холбоотой лекц, лекцтэй-тоглолт:

1. “Western Mongolian safeguarding heritages”// Харвардын их сургуулийн археологийн музей. АНУ. Востон, 2012.
2. “Пан Азийн фестиваль”-ийн угсаатны ЭШ-ний хурал. Стэнфорд, Берклейгийн их сургууль. Санфранциско, 2014.
3. Mongolian epic night// Пуэрто Рикогийн “Контенпрери” танхимд, 2017.
4. “Argil tsagaan uvgun”// Эртний хөгжмийн хурлын хаалт. Доминикан, 2017.
5. “Oirat” эрдэм шинжилгээний хурал// АНУ. Нью-Йорк. Бруклины засгийн ордон, 2017.
6. “Алтайн угтал тууль, хоржин хоолойн эрдэм”// ОХУ. Чиргал-Оолын нэрэмжит Тувагийн соёлын сургууль, 2018.
7. “Наран хаан хөвүүн” туульс// ОУ-ын мэргэжлийн хөөмийн наадмын хаалт. ОХУ-ын Хакасын БНУ, 2018.
8. “Монгол туульсын ангилал”// Кембриджийн их сургуулийн Номхон далай, Ази судлалын танхим. Англи. Лондон, 2019.
9. “Мөнх сайхан төрт Алтан Торц” тууль хайлалт // Төрийн ордон., 2016, 2019.
10. “Аваргасын таван Бодон” тууль хайлалт // Төрийн ордон, 2019.
11. “Аргил Цагаан Өвгөн” тууль хайлалт // Төрийн тахилга. Сутай хайрхан уул, 2021.
12. “Гал улаан Бодон” тууль хайлалт // Соёлын өвийн үндэсний төв, 2021.
13. “Талын хар Бодон” тууль хайлалт // ЮНЕСКО Монголын үндэсний хороо, 2021.
14. Жангар тууль хөтөлбөр Алтай., 2023-2025
15. Тайгам Алтай группын хамт олонд лекцтэй тоглолт хийсэн..2023.
16. Драмын улсын академик театрын нийт уран бүтээлчдэд «Монгол туулийн түүхэн онцлог» лекц, «Баян цагаан өвгөн» туулийг хайлсан. 2024.
17. «Тэнгэр» группын хамт олонд лекцтэй тоглолт хийсэн. 2025.
18. Сүбээдэй баатрын мэндэлсний 850 жилийн ойд зориулж «Сүбээдэй баатрын тухай аман домгууд» илтгэл. 2025.

Хавсралт-2:

Туульч Баатаржавын хайлсан урианхай болон бусад угсаатан ястны туулиуд (Монголын үндэсний олон нийтийн радио телевиз болон хальсанд DVD, аудио байдлаар бичигдэн үлдсэн туулиуд 1995-2022 он хүртэлх хугацаанд) 30 гаруй туульс хайлсан нь нэг туулийг нэг ном гэж үзвэл туульсийн бүхий л цаг үед өөр хэн ч хийгээгүй том амжилт юм.

Мөн нэг хүнд ахадмаар түүний авьяасын нэг бол хөөмийн урлаг. Тэрээр 2011 онд “Хоолойн цуур буюу урианхай хөөмийн урлаг” баримтат киног ШУ-ны академийн хэл зохиолын хүрээлэн, Нүүдлийн соёл иргэншлийн хүрээлэн, Их Хөгсүү холбоотой хамтарч амжилттай хийсэн юм. Түүний урын сан:

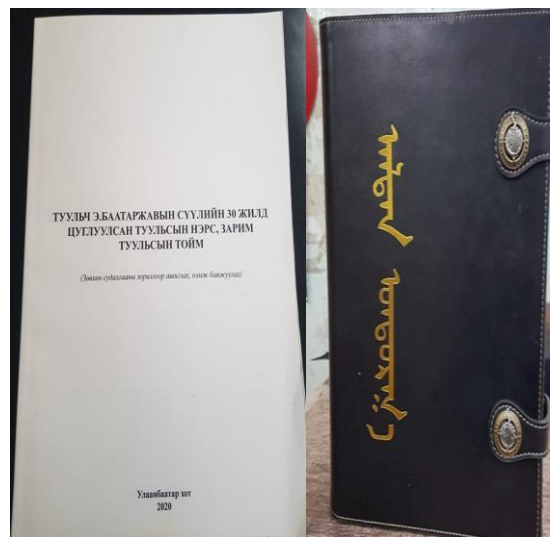
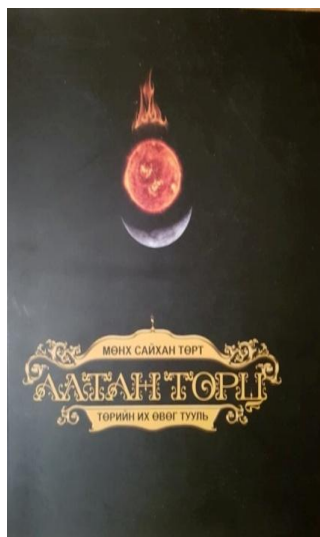
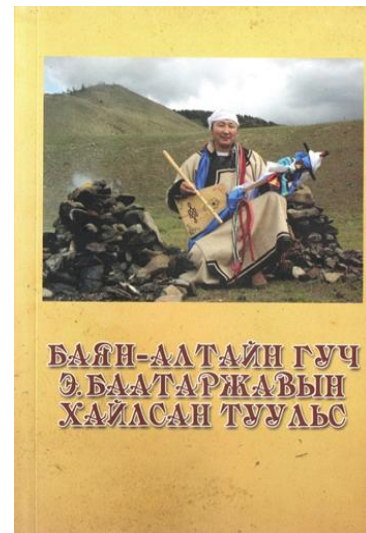
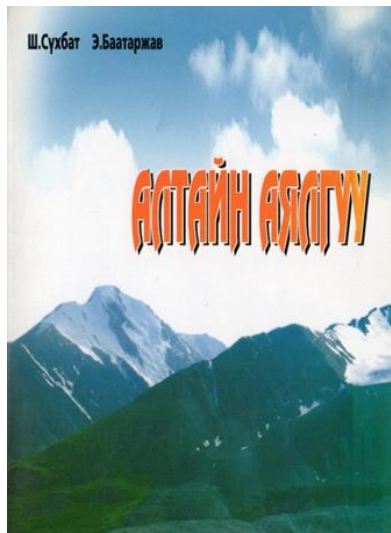
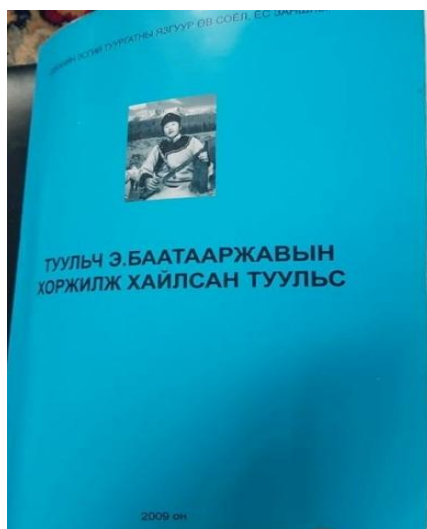
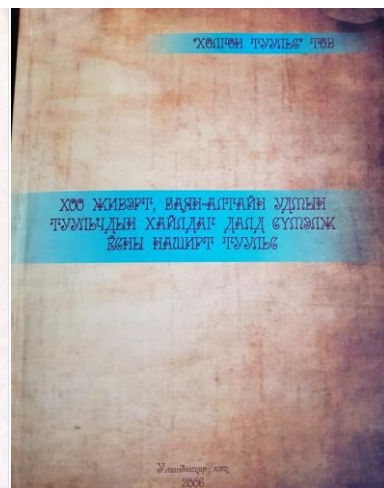
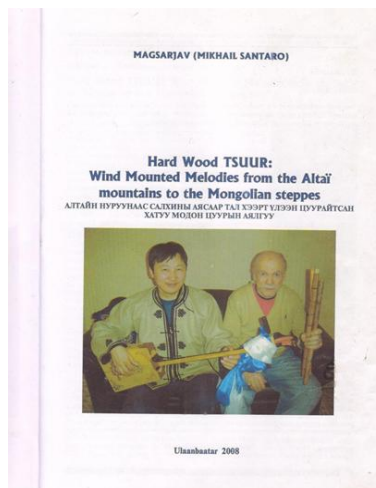
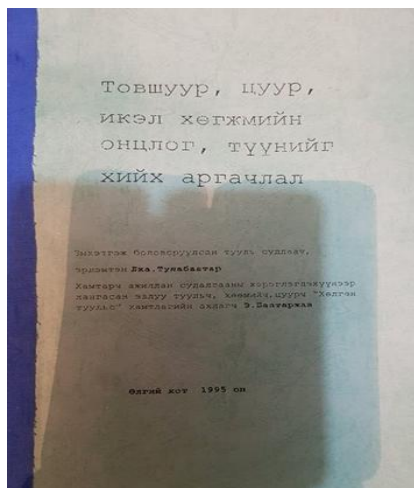
Туульч хөөмийч Э.Баатаржавын хөөмийлсөн аялгуунууд

1. Монгол ардын дуу Гоожнанаа (1989 он)
2. Урианхай дуу Хоожаамаа (1990)
3. Алтайн магтаал (1992)
4. Лхашдын х, Балдангийн шүлэг "Буянт гол" (1992) Хөлгөн туульс хамтлаг
5. Дөрвөн настай халиун (1992)
6. Нацагдоржийн шүлэг, н-ын аялгуу "Монголын үзэсгэлэнт сарангоо"
7. "Атай таван тэнгэр" цуур хөөмийн хоршил
8. "Боргио, долгио" өөрийн зохиомж (1995)
9. МА-ын дуу Буурал морь (1997)
10. Зариг (1999)
11. Жороо хар мажаалай
12. Хонин жороо морь (2002)
13. Торгууд нутаг (2003)
14. Дөрвөн настай халиун (2004)
15. Мандуул хааны магтаал (2006)
16. Харуул Алтай (2007)
17. Хөх сэрхи (2008)
18. Товшуурам (2009)
19. Уул усны магтаал (2010)
20. Ээвийн долгион (2011)
21. Дунд гол (2012)
22. Мандах нар
23. Дуур дуу. Энэтхэгийн дуучин Мохитын хамт (2023)

24. Хавсралт-3

ХЭВЛЭН ГАРГАСАН НОМНУУД

1. Экил, товшуур, цуур хөгжмийн гарын авлага. 1995 он (Лха.Туяабаатарын хамт)
2. Алтайн аялгуу. 2009 он (Ш.Сүхбатын хамт)
3. Хоо Живэрт, Баян-Алтайн удмын туульчдын хайлдаг далд сүмэлж ёсны наширт тууль.2006 он (Б.Катуу)
4. Туульч Баатаржавын хайлсан хоржин туульс.2009 он Н.А Биткеев, Б.Катуу
5. Алтайн эртний аялгуу. 2010 он (Францын судлаач Санторагийн хамт)
6. Баян-Алтайн гуч Э.Баатаржавын хайлсан туульс. 2015 он
7. Алтайн туульч Э.Баатаржавын намтрын товчлол, зарим чухал тоглолт,илтгэл,баримтат зураг, хэвлэлд нийтлэгдсэн материал.Атай таван тэнгэр төв.2016 он.
8. Мөнх сайхан төрт Алтан торц. 2019 он (Судлаач Төгсжаргалын хамт)
9. Алтан Ундарга туульсын тэргүүн бүлгүүд. 2019 он. (Судлаач эрдэмтэн Б.Катуу, Төгсжаргал, “Гал” байгууллагын хамт)
10. Туульч Баатаржавын хайлсан Жангар, Гэсэрийн туульс.2021(С.Наранхүү, Б.Нямхүү)
11. Туульч Баатаржавын 30 жилд цуглуулсан туульсын тойм.2020(Эсгий туургатан ТББ)
12. Туульч Э.Баатаржавын хоржилж хайлсан туульс.2023. Хоёрдугаар хэвлэл. (Эсгий туургатан ТББ,Н.Ц.Биткеев, Э.Баатаржав)
13. Төрийн өвөг тууль.2025.Н.Наранбаатар, Ч.Жачин,Э.Баатаржав

Хөөмийч, туульч, цуурч Э. Баатаржавын шилдэг шагналууд

(Baatarjavs Best Awards of the World): 2011 онд Испаны хун тайжийн нэрэмжит “Дэлхийн урлагийн маэстро” цол, • 2011 онд Дэлхийн ордны угсаатны хөгжмийн Гран при, 2012 онд Польшийн “Суломино” ОУ-ын наадмын тэргүүн Гранпри, Саха Ньюрбайгийн “Олонхо туульс”-ын фестивалийн тэргүүн шагнал 2014, 2015- АНУ-ын зохиогдсон олон улсын “Зуны фестиваль”-ын тэргүүн шагнал, 2016 – Дэлхийн Ардын Урлагийн Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при” 2015 • 2016 онд Дэлхийн Ардын Урлагийн 30-р Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при”, 2016 Сангисляны ОУ-н наадмын тэргүүн цом, 2016 Шитдэт хөндийн олон улсын наадмын шилдэг оролцогч, 2016-АНУ-йн Юта муж, Воунтифүл хотын амбан захирагчийн хүндэт жуухууд, 2017 онд Домниканд зохион байгуулагдсан “Дэлхийн эртний хөгжмийн хурлаар «Соёлоор танигдсан хүн» шагнал” ,

Дэлхийн нүүдэлчдийн 3-р их наадмын диплом , мөнгөн шагнал зэрэг нэр, 2023-Дунай “Карнавал”-ын тэргүүг ГранПри, 2023-БН Унгар улсын төрийн сүлдний 200 жилийн ойн хүндэт шагнал, 2025 онд Африк тивийн Танзани улсын хүрээлэн байгаа орчин, нийгэм хүмүүнлэг, соёлын шагнал, 2025-Узбекистан улсад зохион байгуулагдсан олон улсын туульсын “Бахши” наадмын шилдэг шүүгчийн шагнал зэрэг тив дэлхийн чанартай наадмын томоохон хүндтэй шагналууд багтана. Эдгээр шагнал нь 40-60 гаруй орны шилдэг өв тээгчдээс шалгарсан амжилт бөгөөд Монголын тууль, хөөмэй, цуурыг амьд эхээр нь дэлхийн түвшинд үнэлүүлсэн бодит нотолгоо юм. Түүний хөдөлмөрийг Монгол Улсын төрөөс дараах байдлаар үнэлсэн: • 2009 ЗГ-ын хүндэт жуух бичиг, 2010-МУСТА цол, 2010 онд “Хөгсүү” наадмын тэргүүн шагнал, 2010-Алтан гадас одон, Дээлтэй монгол наадамд гэр бүл, хамт олны хамт 11 удаа оролцож, 2014 оны “Дээлтэй монгол” наадмын “Шилдэг хос дээлтэн” шагнал, 2018 – Засгийн газрын “Соёлын биет бус өвийг дэлхийд хамгийн их сурталчилсан өв тээгч” • 2016–2019 – Монгол туулийг хамгаалах, дэлгэрүүлэх төрийн зарлиг гаргуулахад ажлын хэсэгт биечлэн оролцож баримтжуулсан өвийн зүтгэлтэн юм. 2019-Төрийн өргөмжит туульч, 2019 – Монгол Улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн • 2019 – Гадаад харилцааны яамны Соёлын элч цолыг хүртжээ. Мөн ойн медалиуд болон 2009 оны Сундуйн нэрэмжит хөөмийн наадмын тэргүүн шагнал, “Дэлхийн хөөмийн холбоон”-ы 2016 оны шилдэг хөөмийч цол, Сүүлийн 30 гаруй жил дэлхийн туульсыг монгол туульстай хамт ихэнхийг нь цуглуулж, дүн шинжилгээг хийж улмаар 2018- 2022 онд “Монгол соёлын өв болох туульсыг үечлэн судалсан нь” сэдвээр соёл судлалын доктор (PhD) зэргийг амжилттай хамгаалсан байна. Мөн 2022-2024 онд дэлхийн 100 гаруй улсаар монгол соёлоо сурталчилж, түгээн дэлгэрүүлж, мөн түүнчлэн монгол улсын анхны соёлын элчийн хувиар ГХЯ, УИХ-ын ГХ-ны газар, МУЭИС-ын олон улс судлалын эрдмийн зөвлөлтэй хамтран “Монгол соёлын консул” сэдвээр нэг сэдэвт эрдмийн бүтээл туурвиж, “Олон улс, орон судлал”-ын чиглэлээр магистрын зэрэг, 2023-2025 онд дэлхийн олон хүндтэй тайз дэлгэцээр явж дэлхийн түвшний олон томоохон продюсеруудтай хамтарч уран бүтээлийн тоглолтуудыг хийж явсан туршлага дээрээ үндэслэн “Монголын продюсерийн институцын өнөөгийн байдал хэтийн төлөв” сэдвээр Жигжидийн нэрэмжит кино урлагийн дээд сургууль дээр урлаг судлалын магистерийн зэргийг үргэлжлүүлэн хамгаалсан байна.

3."Шидэт хөндийн наадмын тэргүүн цом (First trophy of the Magic Valley Festival)

4.ОХУ-ын Саха Якутын ОУ-ын “Бараган” наадмын болор цом (Crystal trophy of "Baragan" festival of Sakha Yakut OU, Russia)

5. Төр, засаг яамдын шагналууд (State and government awards)

6. "Зууны манлай" хөөмийч Д.Сундуйн нэрэмжит цол, өргөмжлөл
("Leader of

of

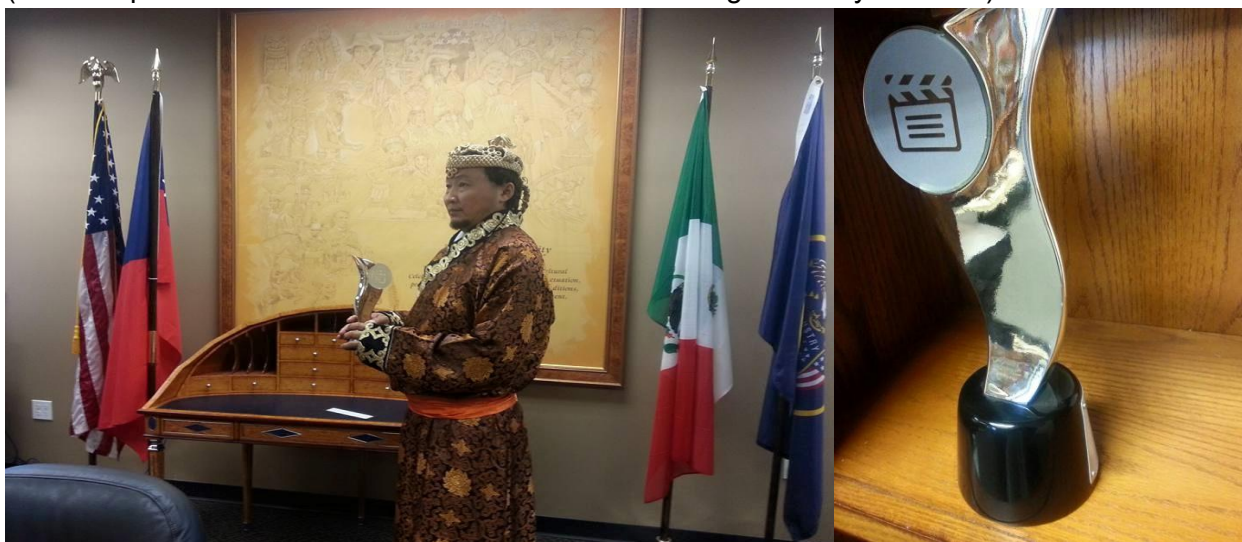

the century" accordionist D. Sunduy title and honor)

7.Дэлхийн ардын урлагийн 30-р наадмын “Шилдэгийн шилдэг” гранпри шагнал./2016.7.30
АНУ-ын Юта мужын Спрингпил хот/
("Best of the Best" grand prize of the 30th World Folk Art Festival./July 30, 2016, Springville,
Utah, USA/)

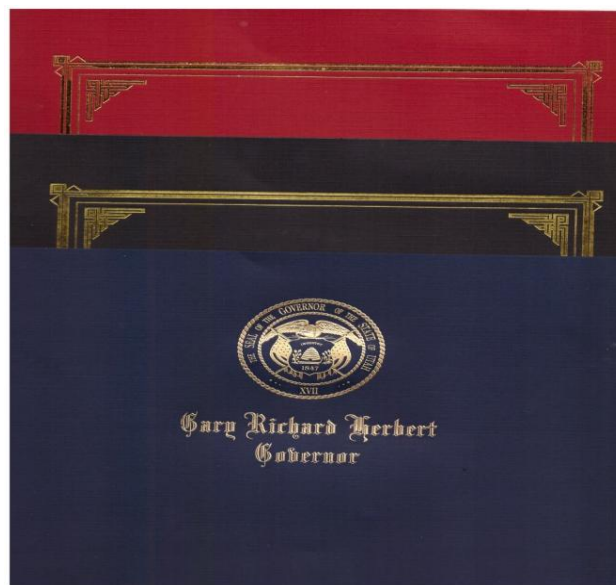

8.АНУ-ын зохиогдсон олон улсын “Зуны фестиваль”-ын тэргүүн шагнал
(The first prize of the international "Summer Festival" organized by the USA)

9.Олон мянган үзэгч ,оролцогчтой Польшын “Суломино” наадам 2012.

Polish "Sulomino" festival 2012 with thousands of spectators and participants.

STATE OF UTAH
 OFFICE OF THE GOVERNOR
 SALT LAKE CITY, UTAH
 84114-8000

August 1, 2016

Dear Members of the Baatarjav ERDENETSOGT:

As governor, it is my pleasure to welcome you to the great state of Utah. We are pleased to have you as representatives of Mongolia perform at the Bountiful/Davis Summerfest International.

Summerfest is a marquee event that brings people of different cultures together for a remarkable shared experience. On behalf of the people of Utah, I express our heartfelt gratitude for your time and efforts to travel to our state and showcase your country's impressive cultural and artistic heritage. Your participation at Summerfest will help heighten Utah's cultural awareness and promote greater understanding and deeper friendships between our respective nations.

I would also like to thank the Board of Directors and staff of the Bountiful/Davis Art Center for organizing this year's event and making your visit to Utah possible by paying the expenses to petition your country's cultural representatives, as well as by providing great host families to open their homes to our international guests.

Again, welcome to Utah. May you enjoy the warm hospitality, scenic beauty and all our great state has to offer. Best wishes for a memorable event and enjoyable stay.

Sincerely,

 Gary R. Herbert
 Governor

10. АНУ-ын Юта мужын амбан захирагчын хүндэт жуух.
 Letter of honor from the governor of the state of Utah, USA.

BOUNTIFUL

August 3, 2016

Welcome!

On behalf of Bountiful City, I am pleased and honored to welcome Baatarjav ERDENETSOGT to our city, bringing with you the rich culture of Mongolia to share at the Bountiful/Davis Summerfest International 2016.

This year, 2016, marks the 28th anniversary of Summerfest. This festival is the longest consecutively-run folk arts festival in Utah and has become a proud tradition in our community. We are deeply grateful for the sacrifices made by your group to participate in this year's festival and make it possible. We warmly welcome you and thank you for sharing your culture with our community!

Respectfully,

 Randy C. Lewis
 Mayor

RANDY C. LEWIS
 MAYOR
 CITY COUNCIL
 RICHARD L. HARRIS
 RICHARD HEDGECOCK
 BOB HENRICHSEN
 JOHN M. (MARC) KNISLEY
 JOE R. PATT
 CITY MANAGER
 GARY R. HILL

11. Боунтифул хотын даргын талархлын гэрчилгээ
 (Letter of Honor from the Mayor of Bountiful, USA.)

12. Саха Ньюрбайгийн"Олонхо тууль"-ын фестивалийн тэргүүн шагнал 2014
(Saha Newrbai's "Many Epics" festival first prize 2014)

13. 2017 онд Латин америкийн Пуэрто Рико хотод болсон угсаатны хөгжмийн "Реконосименто" наадмаас "Түмний танил" шагнал хүртжээ
(In 2017, he received the "Golden Admiration" award from the ethnic music festival "Reconocimiento" in Puerto Rico, Latin America.)

14. 2017 оны 9 сард Нийслэлийн БЗД-ийн "Хүндэт иргэн" цол хүртжээ
(He was awarded the title of "Honorary Citizen" of Bayanzurkh district of the capital)

Тив, дэлхийн хэмжээний наадам, соёлын арга хэмжээнд Монголоо төлөөлөн оролцож байсан зарим мандатууд (Some of the mandates that have represented Mongolia in continental and world level festivals and cultural events.)

Монголын оюутны холбооны 70 жилийн ойн медаль /2013 он номер 989/

Ардын хувьсгалын 90 жилийн ойн медаль/2011.02.28 дугаар 47259/Жич: Мөн ардчилсан хувьсгалын анхдагчын одон, Монголын анхны ардчилалын жагсаалд оролцогчдын Ховдын оюутны “Болор” медаль, Эрх чөлөөний одонгийн баримтууд

Дэлхийн олон улсад хамгийн их сурталчилсан уран бүтээлч
(The most internationally advertised artist in the world)

Award of the President of Mongolia Honored Culture figure

Дэлхийн нүүдэлчдийн 3-р их наадмын диплом , мөнгөн шагнал
(Diploma and cash prize of the 3rd World Nomadic Festival)

Prizes and trophies of the Danube “Carnival Chain Bridge” 2023

Унгарын Будапешт хотноо болсон “Дунайн карнавал”-ын тэргүүн шагнал

2011 онд Испаны хун тайжийн нэрэмжит **“Дэлхийн урлагийн маэстро”** цол, • 2011 онд Дэлхийн ордны угсаатны хөгжмийн Гран при, 2012 онд Польшийн **“Сүломино”** ОУ-ын наадмын тэргүүн **Гранпри**, Саха Ньюрбайгийн “Олонхо туульс”-ын фестивалийн тэргүүн шагнал 2014, 2015- АНУ-ын зохиогдсон олон улсын “Зуны фестиваль”-ын **тэргүүн шагнал**, 2016 – Дэлхийн Ардын Урлагийн Наадмын **“Шилдэгийн шилдэг – Гран при”** 2015 • 2016 онд Дэлхийн Ардын Урлагийн 30-р Наадмын “Шилдэгийн шилдэг – Гран при”, 2016 Сангисляны ОУ-н наадмын тэргүүн цом, 2016 **Шитдэт хөндийн олон улсын наадмын шилдэг оролцогч**, 2016-АНУ-ын Юта муж, Воунтифүл хотын амбан захирагчийн хүндэт жуухууд, 2017 онд Домниканд зохион байгуулагдсан “Дэлхийн эртний хөгжмийн хурлаар **«Соёлоор танигдсан хүн»** шагнал”, Дэлхийн нүүдэлчдийн 3-р их наадмын **диплом**, мөнгөн шагнал зэрэг нэр, 2023-Дунайн “Карнавал”-ын тэргүүг **ГранПри**, 2023-БН Унгар улсын төрийн сүлдний 200 жилийн ойн хүндэт шагнал, 2025 онд Африк тивийн Танзани улсын хүрээлэн байгаа орчин, нийгэм хүмүүнлэг, соёлын шагнал, 2025-Узбекистан улсад зохион байгуулагдсан олон улсын туульсын **“Бахши”** наадмын шүүгчийн шагнал зэрэг тив дэлхийн чанартай наадмын томоохон хүндтэй шагналууд багтана. Эдгээр шагнал нь 40-60 гаруй орны шилдэг өв тээгчдээс шалгарсан амжилт бөгөөд Монголын тууль, хөөмэй, цуурыг амьд эхээр нь дэлхийн түвшинд үнэлүүлсэн бодит нотолгоо юм.

Түүний хөдөлмөрийг **Монгол Улсын төрөөс** дараах байдлаар үнэлсэн: • **2009 ЗГ-ын хүндэт жуух бичиг**, **2010-МУСТА цол**, **2010 онд “Хөгсүү” наадмын тэргүүн шагнал**, **2010-Алтан гадас одон**, 2018 – Засгийн газрын **“Соёлын биет бус өвийг дэлхийд хамгийн их сурталчилсан өв тээгч”** • 2016–2019 – Монгол туулийг хамгаалах, дэлгэрүүлэх төрийн зарлиг гаргуулахад ажлын хэсэгт биечлэн оролцож баримтжуулсан өвийн зүтгэлтэн юм. **2019-Төрийн өргөмжит туульч**, **2019 – Монгол Улсын Соёлын гавьяат зүтгэлтэн** • 2019 – Гадаад харилцааны яамны **Соёлын элч** цолыг хүртжээ.

Мөн ойн медалиуд болон 2009 оны **Сундуйн** нэрэмжит хөөмийн наадмын **тэргүүн шагнал**, **“Дэлхийн хөөмийн холбоон”-ы 2016 оны шилдэг хөөмийч цол**, Сүүлийн 30 гаруй жил дэлхийн туульсыг монгол туульстай хамт ихэнхийг нь цуглуулж, дүн шинжилгээг хийж улмаар 2018- 2022 онд **“Монгол соёлын өв болох туульсыг үечлэн судалсан нь”** сэдвээр соёл судлалын **доктор (PhD)** зэргийг амжилттай хамгаалсан байна.

Мөн 2022-2024 онд дэлхийн **100** гаруй улсаар монгол соёлоо сурталчилж, түгээн дэлгэрүүлж, мөн түүнчлэн монгол улсын анхны соёлын элчийн хувиар **ГХЯ, УИХ-ын ГХ-ны газар, МУЭИС-ын олон улс судлалын эрдмийн зөвлөлтэй** хамтран **“Монгол соёлын консул”** сэдвээр нэг сэдэвт эрдмийн бүтээл туурвиж, “Олон улс, орон судлал”-ын чиглэлээр магистрын зэрэг, 2023-2025 онд дэлхийн олон хүндтэй тайз дэлгэцээр явж дэлхийн түвшний олон томоохон продюсеруудтай хамтарч уран бүтээлийн тоглолтуудыг хийж явсан туршлага дээрээ үндэслэн **“Монголын продюсерийн институтын өнөөгийн байдал хэтийн төлөв”** сэдвээр Жигжидийн нэрэмжит кино урлагийн дээд сургууль дээр урлаг судлалын магистрийн зэргийг үргэлжлүүлэн хамгаалсан байна.

МОНГОЛ УЛС
НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА

Наадамчдын зам 1200, Арцатын ам,
23 дугаар хороо, Хан-Уул дүүрэг,
Улаанбаатар хот, 17100
Утас: (976-11) 32 39 77, 32 71 99
Цахим хуудас: www.ulaanbaatar.mn

2025. 12.30 № 01/8600

танай _____-ны № _____-т

СОЁЛЫН ӨВИЙН ҮНДЭСНИЙ
ТӨВИЙН ЗАХИРАЛ Г.ЭНХБАТ ТАНАА

“Соёлын биет бус өвийг үндэсний болон дэлхийн хэмжээнд сурталчлан алдаршуулах, түгээн дэлгэрүүлэхэд онцгой хувь нэмэр оруулсан өвлөн уламжлагчид мөнгөн шагнал олгох тухай журам”-ын дагуу шалгуур үндэслэл хангаж буй өвлөн уламжлагчдын мэдээллийг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт /1/ хуудастай.

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
БӨГӨӨД УЛААНБААТАР ХОТЫН
ЗАХИРАГЧ

Х.НЯМБААТАР

1725141030

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معلق من معلق من معلق و
معلق من معلق من ... معلق من

[illegible]

ۛ- . . نكسوسن

بندوبند من در سر صحنه (فصل دوم)
بمبئی و بنسبت من و من در سر صحنه

1725091434

Нийслэлийн Засаг даргын 2025 оны
...12... дүгээр сарын ...30...-ны өдрийн
...01/8600... дугаар албан бичгийн
хавсралт

ШАГНАЛД НЭР ДЭВШҮҮЛЭХ ӨВЛӨН
УЛАМЖЛАГЧДЫН НЭРС

Д/д	Дүүрэг	Нэр дэвшигчдийн тоо	Нэр дэвшигчийн мэдээлэл
1	Баянгол дүүрэг	6	Гүен Балданцэрэн /ГЮ47020919/
2			Хонгор Уртнасан /ПЭ56091001/
3			Баасанхүү Цэрэндагва /НЭ90020515/
4			Далхаа Эрдэнэзуу /УУ65011351/
5			Төмөрхүү Батмөнх /ЧП46021533/
6			Равжаа Санжсүрэн /ОЭ53091572/
7	Баянзүрх дүүрэг	2	Алтангэрэл Дагзмаа /РЭ51110901/
8			Эрдэнэцогт Баатаржав /УС72031617/
9	Налайх дүүрэг	1	Энхтуяа Хүрэлбаатар /ДП75031311/
10	Сонгинохайрхан дүүрэг	1	Дурма Балган /ОЭ60072973/
11	Сүхбаатар дүүрэг	1	Дэндэв Баярхуяг /ХН71051917/
12	Чингэлтэй дүүрэг	1	Задь Цэнгэлсайхан /ТЖ56020501/
13	Хан-Уул дүүрэг	1	Лхагвасүрэн Лхамрагчаа /ОЮ81040814/